Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…инай 1921 оной …бриин 21-нээ гарана | № 120 (14231) | 1976 оной майн 22, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

…М ДЭЭРЭ ХҮДЭЛЖЭ БАЙҺАН ВЛКСМ-эй XVII СЪЕЗДЫН НЭРЭМЖЭТЭ БҮХЭСОЮЗНА КОМСОМОЛОЙ ГАБШАГАЙ ОТРЯДАЙ ГЭШҮҮДЭЙ СЛЁТ

…эдэр, майн 21-дэ Буряадай гүрэнэй оперо …баледэй театрай ордон соо БАМ дээрэ хү… байһан ВЛКСМ-эй XVII съездын нэрэмжэ… …эсоюзна комсомолой габшагай отрядай гэ… слёт боложо дүүрэбэ. КПСС-эй Буряадай …й нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** тус …нээгээд, суглараагшадта амаршалгын үгөөр …ан байна.

«КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэри… …уламжалан БАМ-ай залуу барилгашадай …даа бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асууда… ГлавБАМстройн начальник, КПСС-эй …ездын делегат **К. В. Мохортов** элидхэл хэбэ. …СМ-эй ЦК-гай хүдэлмэришэн залуушуулай …е даагша **И. П. Смирнов** үгэ абана. Тэрэ …хабаадагшадта ВЛКСМ-эй ЦК-гай эльгээ… …маршалгыень нэрьемэ альга ташалгаар …ан, уншажа үгөө.

…дээрэ хүдэлжэ байһан ВЛКСМ-эй XVII съездын нэрэмжэтэ бүхэсоюзна комсомолой габшагай отрядай комиссар, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат **В. В. Мучицын**, шэнэдхэн заһабарилгын 21-дэхи поездын комсомол-залуушуулай бригадые даагша **Ю. Ю. Бочаров**, барилга-хабсаралгын 266-дахи поездын штукатур-маляр **А. А. Галянова**, барилга-хабсаралгын 567-дохи поездын модошо дархан **В. В. Титомир**, барилга-хабсаралгын 585-дахи поездын шулуушадай бригадые даагша **А. В. Никитенко**, барилга-хабсаралгын 266-дахи поездын начальник **Р. Г. Миллер**, Амарай дорсовпрожой түрүүлэгшэ **А. М. Сафронов**, Советскэ Союзай хоёр удаа Герой, СССР-эй лётчик-космонавт **В. И. Севастьянов**, «Московский комсомолец» отрядай командир, барилга-хабсаралгын 543-дахи поездын начальнигай орлогшо **В. И. Сергеев**, барилга-хабсаралгын 544-дэхи поездын шулуушан, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат **Т. А. Васина**, шэнэдхэн заһабарилгын 21-дэхи гол поездын начальник **А. И. Шрайбер**, 12-дохи тоннельнэ отрядай хүдэлмэришэн **А. Петушинов**, оньһожоруулагдамал 132-дохи колонны комсомол-залуушуулай экскаваторна комплексын бригадир **В. П. Просенюк**, барилга-хабсаралгын 567-дохи поездын техник-барилгашан **Л. Е. Шпакова** гэгшэд элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаба.

Тус слёдто хабаадагшад БАМ-ай бүхы залуу барилгашадта хандаһан нээмэл бэшэг нэгэн дуугаар һайшаан баталан абаба. Удаань КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ эльгээгдэхэ телеграммые мүн лэ баталһан байна. Энээгээр слёдой хүдэлмэри дүүрэбэ.

Мүнөөдэр слёдто хабаадагшад манай республикын ниислэл хотын түүхэтэ газарнуудтай, промышленна предприятинуудтай танилсаха. Гадна этнографическа музейдэ ошожо хараха юм.

Һүүлшын гектарнууд

…бүхэндэ тогтууритай …хаса ургуулдаг колхо… механизаторнууд …үүдтэ ороohото ур… …даа тарижа, туха сү… …жаллажа байна. Мү… …жымнай поли дээрэ 15 агрегат, мүн …ханда һаадгүй газар 28 трактор зогсол… …үдэлгэгдэнэ. Һүүлэй …, манай механизаторнууд 4100 гектарта шэниисэ, 60 гектарта ногоон тэжээл, 20 гектарта горох тарижа, 70 гектарта хартаабха һуулгаба. Тиихэдэ колхозой таряашад шэниисээ богони болзорто, агротехническэ һайн хаһа сагта тарижа дүүргээд, оройн ургамалнуудые тарижа захалба.

Байгша ондо манай колхозой механизаторнууд гансашье тарилгаяа эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө бэшэ, мүн газараа һайнаар элдүүрилжэ, поли бүхэндөө Шанарай тэмдэг олгохын түлөө хоорондоо мүрысэн ажаллана.

И. АНДРЕЕВ,
Хяагтын аймагай «Роднна» колхозой түрүүлэгшын орлогшо.

1976 оной майн 17-ной мэдээн
(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	бүхыдөө таригдаһаниинь	ороohото ургамалнууд	тэрэ тоодо шэниисэ
Баргажанай	19	25	33
Бэшүүрэй	47	55	82
Зэдын	42	53	87
Яруунын	32	40	107
Загарайн	50	61	88
Захааминай	39	58	94
Кабанскын	67	72	92
Хэжэнгын	42	45	72
Хурамхаанай	22	28	44
Хяагтын	47	58	85
Мухар-Шэбэрэй	40	48	73
Прибайкалиин	59	72	86
Хойто-Байгалай	37	66	256
Сэлэнгын	33	39	67
Түнхэнэй	39	46	69
Улаан-Үдын	48	61	85
Хориин	41	49	80
Республика бүхыдөө	41	50	78

…ПУБЛИКЫН …АХЫНУУДТА …һОТО …АМАЛНУУДЫЕ …ИЛГЫН …А ТУХАЙ

УРДЫНХИҺАА ЭМХИТЭЙ

Элһэлиг хүнгэн хүрьһэтэи газартай, хаһа сагтаа хура бороогой мүртэй ородоггүй манай эндэ эртын тарилгые богони болзорто дүүргэхэ гээшэ ехэхэн удха шанартай.

Хожом болотор хүйтэн байгаашье лаань, колхозой тракторно - таряан ажалай бригада (бригадирынь Б. У. Найданов) эртын тарилгые саг соонь эхилээд, яһала эмхитэйгээр ябуулаа. Урдынхидал адли машина техникын эбдэрхэ, ондоошье шалтагаанһаа һаатаха ушар энэ жэлдэ үзэгдөөгүй. Хүн бүхэн ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандажа, даабаряа һайн шанартайгаар, үлүүлэн дүүргэхые оролдон хүдэлнэ.

Нэн түрүүн социалис мүрысөөнэй тодоор эмхидхэгдэһэнэй, урмашуулгын гуримай зүбөөр зохёогдоһоной, илангаяа полевой станда ниитэ-политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэриин һайнаар таригдаһанай ашаар эртын тарилга эхинһээ хойшо эршэмтэйгээр ябуулагдаба. Механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн табан хоног бүхэндэ гаргагдажа, тарилга, хахалалга дээрэ эрхимлэһэн агрегадта дамжуулгын улаан тугхан, 30 түхэриг мүнгэн шан барюулагдана.

Хабаран тарилгын эхилһэнһээ хойшо бэрхэ тракторист Эрдэни Гомбоевой даадаг агрегат (сеялкэшэдынь В. Сахаров, Б. Королёв) үдэр бүри 35—40 гектар тарижа, мүрысөөндэ ходо түрүүлжэ ябана. Газар хахалалга дээрэ тракторист В. Ц. Дондоков ДТ-75 трактораар зургаан гектарай орондо 8—9 гектар элдүүрилнэ.

Мүнөө колхоздо бүхыдөө 1.300 гаран гектарта шэниисэ таригдажа, эртын тарилга гол түлэб хүдэлмэриин 12—13 үдэр соо дүүргэгдэбэ.

Намар хахалһан газараар бага дээрэһээ эхэнхи таряагаа мүнөө хахалжа тариха баатай болообди. Газар хахалалгые үдэр һүнигүй ябуулжа, бүхыдөө 869 гектар газар хахалагдаба.

Ажахын агроном Н. С. Кубышкин, ахамад экономист Г. И. Ильин түрүүтэй тусхай комисси үдэр бүри поли дээгүүр ябажа, хахалагдаһан, таригдаһан газарые шалгажа, актаар тушаажа абана, хэгдэһэн хүдэлмэридэ сэгнэлтэ үгэнэ. Голодоһо гаргагдаһан, дан муугаар хэгдэһэн хүдэлмэри байгаагүй.

Б. ДУЛМАЖАПОВ,
Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

ТҮЛЭГ ДУНДАА

КПСС-эй XXV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдтэй танилсаад, Хамниин совхозой таряан ажалай хүдэлмэрилэгшэд шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ороohо таряанай ургасые нилээд дээшэлүүлхэ зорилго табинхай. Тиигэжэ 1976 оной хабарай тарилгада урданайхиһаа һайнаар бэлдэһэн байна. Бүхы тракторнуудынь, бусад техникэнь саг соогоо заһабарилагдаһан, үрэһэ хүрэнгэнь сэбэрлэгдэһэн юм. Тарилгын хүдэлмэриин түсэб эртүүр табигдажа, совхозой дирекциин, парткомой заседани дээрэ баталагдааһэн.

Совхозй механизаторнууд энэ хабартаа 2800 гаран гектарта тарилга хэхэ түсэбтэй. Тарилгадаа һайнаар бэлдэһэн эндэхи механизаторнууд хүдэлмэреэ эмхитэйгээр эхилээд, урагшатай һайнаар ябуулна. Тиигэхэ зуура газар хахалалгын, тарилгын шанар һайжаруулха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдана. Эртын ороohото ургамалнуудай тарилга хараалагдаһан болзортоо дүүргэгдэһэн байха юм.

— Арбадахи табан жэл хадаа үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, ажалай шанар һайжаруулха табан жэл гээд соносхогдонхой. Механизаторнуудай ажалые зүбөөр эмхидхэжэ, ороohо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай тогтууритай ургаса абадаг болохын тула бүхы шадалаараа оролдонобди. Тарилгын хүдэлмэри мүнөө дээрэ муу бэшээр ябуулагдана, — гээд совхозой ахамад агроном Доржо Бадмаевич Бодеев хөөрэнэ. Нёдондо жэл 575 гектар эртын, 1500 гаран гектар намарай паар хахалһан байгаабди. Тиимэһээ ажалнай нилээд хүнгэн байна.

Совхозой механизаторнууд түрүүшын үдэрһөө эршэтэй һайнаар хүдэлжэ эхилээ. Жэшээлэн хэлэбэл, паар хахалалга дээрэ Ринчин Доржо Ендонов, Алексей Цыбенов, Александр Попов гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, халаан бүриин даабарине үлүүлэн дүүргэнэ. Тэдэнэр газараа һайн шанартайгаар хахалхын түлөө ехэ оролдолго гаргана.

Тарилгада хүдэлдэг механизаторнуудай дундаһаа жэшээтэ ажалаараа шалгарагшад олон. Дүршэл ехэтэй механизатор Аюша Дондоковто К-700 түхэлэй трактор даалгагданхай. Мүнөө трактортаа 4 сеялкэ шагтагалаад, һаадгүй һайнаар хүдэлгэнэ. Үдэр бүри 55 гектарта тарилга хэхэ даабаритай байбал, тэрэнээ 70—80 гектарта хүргэнэ. Механизаторнууд Даша-Нима Раднаев, Василий Викулин, Николай Самбилов, Александр Гомбоев гэгшэд техникэеэ зүбөөр ашаглажа, таряа тариха даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

Совхозой механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энээн тушаа ажахын профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ Б. Б. Дылыков иигэжэ хөөрэнэ:

— Механизаторнуудай мүрысөөнэй гуримда зарим хубилалтанууд оруулагдаһан байна. Дүнгүүдынь 5—5 хоногто согсологдожо байдаг юм. Эрхимлэжэ гараһан механизаторнуудта дамжуулгын вымпел, мүнгэн шан барюулагдана. Хамниин дунда һургуулиин ахамад классуудай һурагшад тарилгын хүдэлмэридэ хабаадалсажа, совхозой механизаторнуудта ехэ туһа хүргэнэ.

Энэ совхозой Хуурайн-Адаг гэжэ газарта һайн полевой стан бии юм. Тэндэ энэ хабартаа улаан булан түхеэрэгдээ. Столово, бани бии. Улаан буландань долоон хоногтоо гурба дахин кино харуулагдана, телевизор тодхогдонхой. Тиигэжэ механизаторнууд үдэрынь бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаад, үдэшэндөө һайнаар амарха аргатай болоо.

Хамниин совхоздо хабарай тарилга түлэг дундаа ябуулагдана.

Б ВАНЧИКОВ.
манай корр.
Захааминай аймаг.

ТҮРҮҮЛЭН ДҮҮРГЭБЭ

…доороо эгээл тү… …хабарайнгаа тарил… …нэн Чисаанын сов… …механизаторнууд ха… …хаһаяа эсэслэжэ …һаяын мэдээгээр, отделениин А. Анд… …хүтэлбэрилдэг механизаторнууд …8,5 үдэрэй туршада …тарта шэниисэ та… …лагдаһан дааба… …һоонь урид, һайн …о дүүргэбэ.

…то ургамалнуудые …дүүргэхэ хэрэгтэ га…, тарилгада бэл… …трактористнууд Вик…ов, Василий Анд… Леонид Житихин …таяа яһала ору… …б гэхэдэ, эдэ нү… бүхэндөө тус тус… …гектар газар хахал… юм. Тиихэдэ та… илангаяа Чимит… …еновэй, Василий … Иван Ковши… Михеевэй, Пётр … даадаг агрега… шалгардаг байба. …үдэр бүри халаа… нормо 115—120 дүүргэдэг байһан …

… тус отделениин …орнууд таригда… …исынгээ полиие …тогоор нягтару… … …жэгдэлээд, мү… …болон оройн бусад …дые тарижа бай…

…УД ДЭЭРЭ: та… …регадые хүтэлбэ… …асилий Грешилов. …ын урда. Оройн …дые тариха поли …

…РЕНЖАПОВАЙ фото.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Узбегэй ССР-эй, Таджигай ССР-эй, Туркмениин ССР-эй хэдэ хэдэн районуудаар һаяхан газар хүдэлжэ, ехэ гарза хохидол ушаруулба. Зарим һуурин тосхонуудта олон байрын гэрнүүд, ниитын байшангууд һандаргагдаа, үйлэдбэриин барилганууд гэмтээгдээ. Газли гэжэ тосхон илангаяа ехэ хохидолдо оробо. Эндэ 10 мянга гаран хүн гэр байрагүй үлөө. Бухара хото ехэ гарза хохидолдо ороһон байна. Хэдэн хүн үхөө, шархатаһаншье хүнүүд бии.

Майн 17-до Таджигай ССР-эй, Туркмениин ССР-эй хэдэ хэдэн районуудаар уһа ехэтэй аадар бороо орожо, шулуу шохойтой хүсэтэ урадхалай хадаһаа бууха дань, хүн зон ехээр хохидоһон, материальна гарза гай ушаруулагдаһан байна.

Байгаалиин аюул усалай болоһон районуудтахи ажалшад эрэлхэг зоригтой, эбтэй эмхитэй байһанаа харуулаа, харуулжашье байһаар.

Байгаалиин эдэ аюул усалтай дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет гарза хохидолдо ороһон районуудай хүн зондо удаа жа байнгүй туһаламжа үзүүлхэ тухай, газарай хүдэлэлгын ба хүсэтэ үер урадхалай хойшолонгуудые зайсуулан усадхаха хэмжээнүүд тухай шиидхэбэри абаба.

Эдеэ хоолой зүйл, эм дом, гэр байрагүй үлэһэн хүнүүдые байрлуулха майхангууд эдэ районуудта эльгээгдээ. Хохидолдо ороһон хүнүүдые гэр байраар хангаха, соёлой ажаһуудалай эрхэ байдал богони болзор соо байгуулха хэмжээнүүд абтаа, шухала хэрэгтэй мүнгэн, материально-техническэ зөөри хэрэгсэлнүүд һомологдоо. Газарай хүдэлһэн районуудта һэргээлгын хүдэлмэри хэхын тула барилгын эмхинүүд, сэрэгэй подразделенинүүд, автотранспортна ба нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннонууд эльгээгдээ.

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хохидоһон районуудай ажалшадта, бүхы хүн зондо һанаагаа зобожо байһанаа зүрхэ сэдьхэлһээ дамжуулна. КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет наһа бараһан хүнүүдэй бүлэнэртэ, түрэл түтнмүүдтэ гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

ГАЗАРАЙ ХҮДЭЛЭЛГЭҺӨӨ ХОХИДОГШОДТО ТУҺАЛАМЖА ҮЗҮҮЛНЭ

Областиин партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан Бухара хотодо болобо. Бухарагай областьдо газарай хүдэлэлгын хойшолонгуудые зайсуулан усадхаха, туһаламжа үзүүлхэ хэмжээнүүд тухай асуудалые тэрээндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсээ.

Газлида хэгдэхэ, Бухара болон областиин бусад районно түбүүдэй һандарһан байшан гэрнүүдые һэргээхэ барилгын хүдэлмэриин хэмжээе, болзорые эдэбхитэдэй суглаан тодорхойлһон байна. Барилгашадай отрядууд иишэ ерэнэ, ороной элдэб районуудһаа материалнууд эльгээгдэнэ.

(ТАСС).

ПАРТИИН ПОЛИТИКЫЕ БҮРИН ДЭМЖЭНЭ

БЕРЛИН. (ТАСС). Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин IX съезд эндэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр. СЕПГ-гэй ЦК-гай тоосоото элидхэлые зүбшэн хэлсэжэ байһан ГДР-эй коммунистнүүдай хуралдаанай делегадууд партиин политикые бүрин дэмжэжэ, СССР ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай аха дүү еһоной хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо үргэдхэхые шиидэжэ байһанаа мэдүүлнэ.

ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Фишер үгэ хэлэхэдээ, тоосоото үе соо гадаадын политика бэелүүлхэдээ ГДР ехэ амжалта туйлаба гэжэ тэмдэглээ.

Ниислэл хотын томо ехэ предприятинуудай нэгэн болохо электроаппаратурын заводой партийна организациин секретарь Вилли Бетч, СЕПГ-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ОСНП-гэй Центральна управлениин түрүүлэгшэ Г. Тиш элидхэл зүбшэн хэлсэлтэдэ хабаадаба.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй национальна обороны министр армиин генерал Г. Гофман съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ГДР-эй национальна арадай армиин сэрэгэй алба хаагшад ГДР-эй революционно туйлалтануудые, арад зоной ажалай амжалтануудые хэлбэришэгүй хёрхоор сахин хамгаална гэжэ тэмдэглээ.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек, КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак, ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар, БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Т. Живков, аха дүү бусад хэдэн партиин делегацинуудай толгойлогшонор делегадуудта халуунаар угтагдан, съездые амаршалһан байна.

Чилиин сэрэгэй-фашис хунтын гэмтэ ябуулганууды буруушааһан тогтоол съездын делегадууд абаба. Луис Корвалан ба политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө шорон түрмэнүүдтэ хаагдажа байһан хүнүүдые дары сүлөөлхэ эрилтэ табина.

Съезд майн 21-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлөө.

МУЗЕЙДЭ ОРОЖО ХАРАБА

БЕРЛИН (ТАСС) СЕПГ-гэй IX съездэ хабаадажа байһан КПСС-эй делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Суслов майн 20-до Берлиндэхи Карлсхорст гэжэ райондохи дурасхаалта музейдэ орожо хараба. Фашис Германиин үгэ дүүгүйгөөр бэеэ тушааһан тухай актда 1945 оной май һарада эндэ гар табигдааһэн

М. А. Суслов музейдэ табигдаһан зүйлнүүдые хараад, хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ тэмдэглэл хэбэ.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани майн 20-до болобо. Социалис зөөри сахин гамнаха талаар Астраханска, Кемеровскэ областьнуудай ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй хүдэлмэри тухай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ. Гүрэнэй зөөри үбэршэлхэ, ээзн бусаар хандаха ба үрихэ ябадалтай тэмсэлдэ Соведүүдэй ажал ябуулгые һайжаруулха тодорхой хэмжээнүүд тогтоол соо хараалагдана

(ТАСС).

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ветерануудта

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум «СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ветеран» гэһэн медаль бии болгобо. 25 болон тэрээнһээ дээшэ календарна жэл соо СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ үнэн сэхээр алба хээд, бодото албанһаа запаста табигдаһан гү, али отставкада гараһан Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын сахюулай ба дотоодын сэрэгүүдэй алба хаагшад энэ медаляар шагнагдаха байна.

ПИОНЕРНҮҮДЭЙ БАЯРАЙ ҺАЙНДЭР

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ бүхэсоюзна пионерэй эмхиин мүндэлһэн үдэр майн 19-дэ гүйсэбэ. Ниислэл хотын 450 мянган хүнһөө бүридэһэн эдир ленинецүүдэй эрхим түрүү түлөөлэгшэдэй баярай сбор Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо болоо.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников, КПСС-эй МГК-гай секретарь Р. Ф. Дементьева, ВЦСПС-эй секретарь Л. А. Землянникова, пионернүүдэй вожатанарай бүхэсоюзна слёдто хабаадагшад сборто байлсаба

(ТАСС.)

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

УРАЛАН НАРИЖУУЛАГШАДАЙ ТУҺАЛАМЖААР

«Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха шиидхэхы эрхэ нүхэсэл байһан туладань научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ» гэжэ «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» дотор хэлэгдэнэ. Тиигэжэ партиин XXV съезд дээрээ хүгжэлтэ түгэс социализмын эрхэ байдалда арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ научно-техническэ дэбжэлтын үүргэ тодорхойлогдоhон байна.

Республикымнай шэнэ юумэ үүсхэгшэд партиин съездын энэ заабарие өөhэдынгөө бэелүүлхэ шухала зорилго гэжэ гүнзэгыгөөр ойлгоно. Тэдэнэр научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ хэрэгтэ өөhэдынгөө оруулха туhа нэмэри хаража. түсэб зохёоно, социалис уялга абана.

Жэшээлхэдэ, Буряадай модо болбосоруулгын болон мебелиин комбинадай уралан нарижуулагшад научно-техническэ дэбжэлтэ түйлаха хэрэгтэ өөhэдынгөө оруулха туhа нэмэри тодорхойлжо, хубиин түсэб зохёожо эхилээ. Инженер, техник бүхэн зохёон байгуулхы ажалай хубиин түсэб зохёогоо. Эдэбхитэй хүдэлмэришэд социалис уялга абажа байна. Республикымнай 1974 оной эрхим уралан нарижуулагшадай нэгэн механик Иосиф Васильевич Трифонов арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ уралан нарижуулгын 5 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гэжэ шиидээ. Паркет суглуулха түхеэрэлгэ, стулнуудай хүл хабсаргаха станок зохёохо юм. Эдэ түхеэрэлгэнүүдээ богони болзор соо бүтээхэ гэжэ арга боломжонуудые тэрэ бэдэрэн элирүүлжэ байна.

Комбинадай 40 инженер, технигүүд зохёон байгуулхы ажалайнгаа 1976 оной түсэб зохёогоо. Тэдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо 40 гаран дурадхал оруулаад, тэдэнэйнь зариман үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэбэ.

Арбадахи табан жэлэй жасада эгээл түрүүлэн туhа нэмэреэ оруулагшадай нэгэн Валентина Николаевна Гайдугай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэhэн нэгэ дурадхал тэрэнэй хахад жэлэй салинтай адли алмалта үгэhэн байна.

Уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэнэй ашаар арбадахи табан жэлдэ 850 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ абаха гэжэ комбинадай эдэбхитэйшүүл түсэблэнэ. Тэрэнhээ 160 мянган түхэригэй алмалта энэ жэлдэ хэгдэхэ юм. Комбинадай эдэбхитэйшүүл урдахи зорилгоёо бэелүүлхын тула уралан нарижуулгын ажалда хүдэлмэришэдые олоор хабаадуулха, энэ хэрэгые бүхы коллективэй бэелүүлхэ зорилго гэжэ тоолоно. Тиимэhээ комбинадай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй наймадахи хүн бүхэние уралан нарижуулагша болгохоор хараалагдаа.

Уралан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын тула мүрысөөн цехүүдэй хоорондо дэлгэрээ. Продукциин шанар hайжаруулха арга боломжонуудые элирүүлhэн, тэдэниие хэрэглэхэ арга олгоhон эгээл эрхим дурадхалнуудай конкурс соносхогдоо. Иимэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэн эдэбхитэйшүүл авторска үнэмшэлгэ, урмашуулгаhаа гадна, тусхай шангуудта хүртэхэ юм.

Комбинадай коллектив нёдондо жэлэй үрэ дүнгүүдые согсолходоо, нэгэ иимэ баримта элирүүлhэн байна. 1975 оной гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэhэнэй түлөө хүдэлмэрилэгшэд, хүдэлмэришэд материальна урмашуулгада хүртөө. Тиихэдээ уралан нарижуулгын дурадхал оруулаагүй, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээгүй хүдэлмэрншэдhээ ехэ мүнгэн шанда эдэбхи үүсхэлэй ажалда хабаадагшад хүртэhэн байха юм. Эдэбхи үүсхэлтэ ажал хүгжөөхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулhанай ашаар комбинат нёдондо түсэбhөө гадуур горитой ехэ олзо доход оруулаа.

Үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэhэн дурадхалнуудай дэбтэр комбинадта бии. Дурадхал бүхэнэйнь хэды зэргын алмалта үгэhэниинь эндэ саг соогоо бэшэгдэдэг. Энэ ехэ шухала. Юуб гэхэдэ, дурадхал бүхэнэй экономическа ашаг үрэ, социальна удха шанар согсолон эндэ харуулагдана.

Уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшодой туhаламжаар, эдэбхи үүсхэлээр комбинадта олон асуудал шиидхэгдээ. Урдань эндэ үйлэдбэриин ехэ хаядаhан, үлэгдэл миин хосордог hэн. Тэдэнhээ үйлэдбэриин талмай сэбэрлэхын, ондоо тээшэ зөөжэ хаяхын тула мүн лэ олон хүдэлмэришэд, техникэ хэрэгтэй болодог байгаа. Жэшээлхэдэ, модоной холтоhон hая болотор хэрэглэгдэдэггүй hэн. Харин мүнөө эндэ тусхай түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Тэрэнэй туhаламжаар модоной холтоhон хуулагдажа, шэнэhэнэй холтоhон нэгэ тээшээ, нарhанай холтоhон нүгөө тээшээ хаягдан суглуулагдана. Шэнэhэн модоной холтоhон промышленностьда эльгээгдэжэ, комбинат жэлдээ 100 мянган түхэригэй ашаг үрэ абадаг болоо. Нарhанай холтоhон мүн лэ хэрэглэгшэдээ олонхой. Энэ холтоho hайнаар суглуулха, хэрэгтэй кондицидань хүргэхэ асуудал инженернүүд Кузьминов, Голощапов шиидхэжэ байна.

Ажал ехэтэй энэ асуудалые бүри 1976 ондо шиидхэхэ зорилго тэдэнэр урдаа табинхай.

Буряадай АССР-эй габьяата уралан нарижуулагша К. Ф. Мальцев, ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ И. Е. Голощапов, инженер Б. И. Зайкин лааг эюулдэг машина, модоной зүйлнүүдые хатааха түхеэрэлгэ нарижуулан hайжаруулжа байна. Тэдэнэр ехэ шухала асуудал шиидхэжэ эхилээ. Тэдэнэй техническэ орёо энэ асуудал шиидхэхэдэнь, эдэ түхеэрэлгэ шэнэдхэн хубилгахадань, продукциин шанар hайжаруулха, гол фондhоо продукци абалга дээшэлхэ байна.

Арбадахи табан жэлдэ коллективэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, тэдэниие техническэ дэбжэлтэ түйлаха хэрэгтэ зорюулха хэмжээн комбинадта хараалагдаа. Зохёон байгуулхы түсэбэй дүрим баталан абтаhан байна. Энэ түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэhэн, экономическа ехэ ашаг үрэ үгэхэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэн эдэбхитэйшүүл творческо командировкодо эльгээгдэхэ, Хүндэлэлэй грамотаар, мүнгэн шангаар шагнагдаха юм. Мүн тэдэнэй 13-дахи салин бусадhаа 10 процентээр ехэ байна.

Н. МАЛЬЦЕВ,
ВОИР-ой областной Соведэй түрүүлэгшэ.

МАЛАЙ ТЭЖЭЭЛ — мүнөөдэрэй гол асуудал

ГАЗАРАА ҺАЙНААР АШАГЛАХА

Тус совхоз һүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ газар элдүүрилнэ, ороohо таряа ехээр ургуулна, сабшалан hайжаруулна, олон жэлэй ногооной тарилга үргэдхэнэ, газараа hайнаар уhална

Совхозоймнай ажалшад КПСС-эй XXV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые айхабтар ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүлеэн абажа, арбадахи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ гээшэ өөhэдымнай дайшалхы зорилго гэжэ тоолоно. Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой механизаторнуудай, луговодуудай, hаалишад, мал адуулагшад болон хонишодой дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Мүнөө үедэ совхозой хүдэлмэришэн бүхэн ажалайнгаа ашаг үрэ яажа дээшэлүүлхэб, шанарыень хайшан гээд hайжаруулхаб, ямар аргаар таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэб, юу хэбэл ниитынгээ адууhа мал тэжээлээр hайса хангахаб гэжэ бодомжолжо, энэ талаар бодото ажалаараа харюусана.

Совхознай 1975 ониие, юhэдэхи табан жэлэй түсэбые урагшатайгаар дүүргэжэ, урдахи жэлтэй сасуулбал, продукци абалгаяа нилээд дээшэлүүлhэн байна. Бүхы дээрэнь абаад үзэхэдэ, энэ үедэ мяхан 35 процент, hүн — 19 процент ехээр абтаа, үнеэн бүриhөө hаагдадаг hүнэй хэмжээн 15 процентээр, хонин бүриhөө хайшалагдаhан ноohон 30 процентээр ехэ болоо. Тиихэ зуураа үхэрнүүдэй тоо 12 процентээр, хонид — 10 процентээр олошороо.

Мал ажалдаа иимэ амжалтануудые ямар аргаар түйлаабибди гэхэдэ, нэн түрүүн тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаhан байха юм. Энэ шухала асуудалые бүхы талаhаань зүбшэжэ үзөөд, шэнэ газар ашаглажа, сабшалангаа hайжаруулха гэжэ шиидээ hэмди. Тиигэжэ юhэдэхи табан жэлэй туршада ой модо сэбэрлэжэ, 1.270 гектар газар ашаглагдаа hэн. Шугы бургааhа отолжо, 583 гектар нуга газар үндэhөөрөө hайжаруулагдажа, сабшалан болгогдоhон байха юм. Гадна 752 гектарта олон жэлэй ногоон таригдаа, 870 гектарта hайжаруулагдаhан бэлшээри түхеэрэгдээ. Малай тэжээлдэ хэрэглэхэ зорилгоор ороohото ургамалнуудай тарилга 1.600 гектараар үргэдхэгдэhэн байна.

Бэелүүлэгдэhэн эдэ бүхы хэмжээнүүд совхозой мал ажалай эрилтэнүүдые хүсэдөөр хангажа үшөөл шадаагүй. Юуб гэхэдэ, элдүүрилэгдэhэн шэнэ газараа зүбөөр, хүсэд hайнаар хэрэглэжэ шадаагүйбди, олон дутагдалнууд ушарhан байна. Илангаяа манай эндэ hайнаар ургадаг, малда шэмэтэ тэжээл болодог обёос болон тэжээлэй бусад ургамалнууд хүсэд хүрэхөөр таригдаагүй гээшэ.

Эдэ бүхы алдуу эндүүгээ ойлгожо, энэ жэлhээ ниитын адууhа малаа өөhэдынгөө тэжээлээр хүсэд хангаха гэжэ оролдожо байнабди. Байгша ондо 200 гектар шэнэ газар хахалжа, малай тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ ороohото ургамалнууд таригдаха. Зүгөөр ой модо сэбэрлэхэ гэхэдэ хүсэ ехэтэй С-100, К-700 тракторнууд дуталдана. Мүн культур-техническэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэ, мүнгэ зөөри бага үгтэжэ, бидэнэр өөhэдынгөө хүсөөр, мүнгөөр энээниие ябуулна гээшэбди.

Гэхэтэй хамта манай хүдэлмэриин ашаг үрэ сагай уларилhаа ехээр дулдыдадаг байна. Үнгэрhэн табан жэлдэ Хориин аймагта хоёр жэлынь лэ бараг байгаа, бэшэ гурбаниинь ган гасуурта дайрагдаа. Энэмнай малаа тэжээлээр хангаха хэрэгтэ ехэ тодхор ушаруулhан байна.

Малаа тэжээлээр хангаха хэрэгтэмнай үбhэн ехэ hуури эзэлдэг. Тиимэhээ сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, үбhэ ехээр бэлэдхэхэ гэжэ яhала оролдогдоо. Эдэ бүгэдын ашаар 1971 ондо гектарай 7 центнер үбhэ абаhан байбал, 1975 ондо тэрэмнай 9,6 центнертэ хүргэгдөө. Олон жэлэй ногооной ургаса гектарай 12 центнер болоо. Бүхыдөө табан жэлэй урда тээ 19 мянган центнер үбhэ хуряадаг hаа, нёдондо 27 мянган центнер абаабди.

Мүнөө үедэ совхозоймнай бүхы сабшалан луговодуудай тусхай звенонуудта даалгагданхай. Тэдэ звенонуудые дүршэл шадабари ехэтэй луговодууд Н. И. Филиппов, И. П. Кучумов, О. К. Никитин, Д. Аюржанаев болон бусад хүтэлбэрилнэ. Сабшалангай зарим участогуудhаа яhала баян ургаса абтадаг болонхой. Жэшээнь, Н. И. Филипповэй звено нёдондо 400 гектарай тус бүриhөө 16 центнер үбhэ ургуулжа шадаа. О. К. Никитинэй звено 160 гектарай тус бүриhөө 17 центнер үбhэ бэлэдхээ.

Луговодуудай түрүү звенонууд үбэл, зунгүй хүдэлнэ. Тиигэжэ тэдэнэр сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэй байбашье, тогтууритай баян ургаса түйлана.

Теэд мүнөө дээрээ бүхы звенонуудаа минеральна утэгжүүлгээр хангаха аргагүй байгдана. Манай Хориин аймагай ажахынуудта минеральна утэгжүүлгэ тон бага үгтэнэ. Тиихэдээшье гол түлэб 3-дахи, 4-дэхи кварталда үгтэдэг байна. Намартаа; үбэлдөө тараагдаhан утэгжүүлгэhээ ашаг үрэ бага гэжэ шэнжэлэгдээ. Саашадаа энэ асуудалда республикын хүтэлбэрилхы органууд анхарха бэзэ гэжэ hанагдана.

Газар hайжаруулха талаар В. Ивановой хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отряд совхоз дотор ехэ хүдэлмэри хэнэ. Энэ отрядта дүрбэн С-100 трактор, ДТ-75, ДТ-54 тракторнууд, тэдэндэ хэрэгтэй бүхы машинанууд даалгагданхай. Тус отрядай хүсөөр гансахан 1975 ондо 226 гектар шэнэ газар ашаглагдаа, 144 гектар нуга сабшалан үндэhөөрөө hайжаруулагдаа, тэндэ олон жэлэй ногоон таригдаа. 96 гектар дээрэ шугы бургааhан үгы хэгдээ, hайжаруулагдаhан бэлшээри хааха 10 километр утатай хорёо баригдана. Мүнөө жэлдэ энэ отрядай урда бүри ехэ зорилго табигдана. Эдэнэр ой модо сэбэрлэжэ, 200 гектар шэнэ газар ашаглаха, 150 гектарай бургааhа отолхо, 100 гектарай дэгнүүл болдог тэгшэлхэ, 150 гектарта олон жэлэй ногоо тариха уялгатай. Мүн энээнэй хажуугаар сабшалан, таряалан hайжаруулха хоёр hарын түсэбөөр хараалагдаhан хүдэлмэри хэлсэбэ.

Үбэлдөө энэ отряд хараалагдаhан хүдэлмэриингөө нилээд ехэ хубиие хэжэ шадаа. 100 гектарай бургааhан отологдоо, 50 гектарай дэгнүүл болдог жэгдэлэгдээ, 100 гектарай ой модон сэбэрлэгдээ. Мүнөө эдэнэр сэбэрлэhэн газараа хахалжа байнхай. Газар уhалагдана. Хоёр бүлүүр станци үдэр, hүнигүй хүдэлгэгдэжэ, түрүүшын 650 гектар ундалуулагдаа. Хабарай тарилга мүн лэ урагшатайгаар ябуулагдана.

Совхозой дирекци, партийна болон профсоюзай организацинууд таряалан, сабшалан дээрэ ажаллажа байhан хүнүүдтэ hаадгүйгөөр хүдэлхэ арга олгохо гэжэ оролдоно.

Урдаа табиhан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэмнай социалис мүрысөөн ехэ туhа хүргэнэ. Совхоз дотор социалис мүрысөөнэй гурим нарин hайнаар тодорхойлогдонхой, хүдэлмэришэн бүхэн социалис уялганууды абанхай. Совхозой коллектив бүхыдөө Хүрбын совхозтой мүрысэдэг юм. Манай коллективүүд хоорондоо ябалсажа, мүрысөөнэй дүн гаргажа, бии байгаа hайн дүн дүршэлөө халан абалсаха гэжэ оролдодог заншалтай болоожо байнхай.

Арбадахи табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаhан зорилгонуудаа амжалта түгэсөөр дүүргэхын тула хараата хүдэлмэри хэжэ захалха саг ерээ. Илангаяа Үдэ голой захаархи 4.000 гектар газар hайжаруулха, ой модо, шугы бургааhа сэбэрлэжэ, 1.000 гектар шэнэ газар хахалха, 400 гектар hайжаруулагдамал бэлшээри бэлдэхэ арга бии.

Манай совхозой хүдэлмэшэд түрэл партиингаа XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы мэргэжэл шадабаряа, хүсэ шадалаа зорюулха, арбадахи табан жэлэй түсэбые бэелүүлхэ гэжэ найдахаар.

П. НИКИТИН,
Хориин аймагай Дээдэ-Тайлсын совхозой директор.

ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын дистанциин коллектив эрхим түрүү ажалаараа ходо шалгаржа байдагаараа олондо мэдээжэ болонхой. Энэ коллектив түмэр замай хуушарhан рельс болон шпалануудые саг соонь hэлгэдэг. Эдэнэй ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг дээрэhээл, хүндэ ашаатай локомотивууд hаадгүйгөөр ябажа, арадай ажахыда, хэрэгтэй ашаа ехээр шэрэнэ гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй. Эдэнэр байгша оной нэгэдэхи квартал соо ажалай бүтээсые хараалагдаhан нормоhоо 2,7 процентээр дээшэлүүлбэ.

СССР-эй Зам харилсаанай министерство, профсоюзай ЦК Улаан-Үдын дистанциин коллективэй хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнэжэ, байгша оной түрүүшын кварталай дүнгөөр хоёрдохи мүнгэн шан барюулба. Энэ коллектив хоёрдохи кварталда нэгэдэхи шан абаха гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлжэ байна.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

Энэ жэлэй тээвэр... хаhа орохоор ажил... бэшье Улаан-Үдын... замай портын хүдэлм... шэд арбадахи табан... лэй түрүүшын жэлэй... маралгада hайнаар... дэhэн байба. Хал... Бэшүүрэй аймаг... ажахынуудта... ашаа шэрэhэн судна... hаяшаг Улаан-Үдын... hоо гарабад.

Капитан Валерий Ко... вой хүтэлбэрилдэг... паж Т-36 туххэлэй т... раар шэнгэн түлишэ... жа гараба. Энэ т... экипаж 1976 ондо... замаар ашаа шэрэхэ... барда 20 мянган т... үлүүлжэ, 8,8 мянган... риг орьбалха гэжэ... циалис уялга аб... Капитан Валерий К... вой экипаж урдаа... hан зорилгоёо... бэелүүлхэ байhа... найдамтай.

ЗУРАГУУД ДЭЭР: капитан В. Конев; ... тухэлэй танкер.

Д. БАЛДАНОВ... фото...

ТАНИЛСАГТЫ: Энэмнай Мария Погорелова гээшэ. Мария Семеновна Улаан-Удын локомотив-вагон заhабарилгын заводой аппаратна цехтэ электрослесареэр хүдэлдэг. 15 жэл соо эндэ ажаллахадаа, тэрэ дүтэрхы хэдэн мэргэжэл шудаланхай.

Нүхэр Погорелова hая ажаллахаяа ороhон залуушуулда аха нүхэр ёhоор хандажа, туhатай заабари зүбшэл үгэдэгөөрөө сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө хүндэтэй болонхой.

Мария Погорелова түсэбтэ арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабариие болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө шармайн оролдожо байна. Коммунис ажалай ударнигай хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ байhандань этигэмээр.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ
фото.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСК... hуралса...

ҺУРАЛСАЛАЙ ЖЭЛ ТҮГЭСӨ...

Марксистско-ленинскэ hуралсалай hүүлшын хэшээлнүүдэй үнгэргэгдөөд байхада, бүхэли жэлэй hуралсалай дүнгүүд согсологдоно. Үнгэрэгшэ hуралсалай жэлдэ Баргажанай аймагта хамта дээрээ 1.500 гаран хүн политическэ ба экономическа кружок, hургуули болон семинарнуудта hуралсаа. Һурагшадай тоо нёдондонойхидо орходоо олон болоо.

Мүнөө hуралсалай жэлэй hүүлээр Баргажанай леспромхозой, загаhанай комбинадай, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой, Баргажанай дунда hургуулиин ба бусад эмхи зургаануудай партийна организацинууд политическэ, экономическа кружок, семинарнуудайнгаа хүдэлмэри hайнаар эмхидхэжэ шадаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Аймагай бүхы hургуулинууд программын материал хүсэд дүүргээ. Тиибэшье зарим организаци болон ажахынуудта хэшээлнүүд саг болзор соогоо үнгэргэгдэдэггүй байгаа. Тэрээнhээ уламжалан, үшөө нэмэлтэ хэшээлнүүдые эмхидхэхэ ушарнууд дайралдаhан байха юм. Иимэ ушарнууд Баргажанай ба Бодоной совхозуудта, 20-дохи ПМК-да дайралдаhан байна.

Байгша ондо программын материалтай зэргэ партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые шудалалгада ехэ анхарал хандуулагдаа. Тиигэжэ hургуули бүхэндэ түүхэтэ съездын материалнуудаар хэдэн хэшээлнүүд үнгэргэгдөө. Гэхэтэй хамта, КПСС-эй XXV съездын материалнууд, шиидхэбэри бүхэн ерэхэ hуралсалай жэлдэ бүри гүнзэгыгөөр үзэгдэхэ, шудалагдаха юм. Һүүлшын түгэсхэлэй хэшээлнүүд дээрэ партиин XXV съездын материалнуудта тусгаар анхарал хандуулагдаа. Аймагтамнай хоёр семинар эмхидхэгдэн үнгэргэгдөө. Тус семинарнууд дээрэ партиин райкомой харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд үгэ хэлэhэн байна. Тэрэнэй хажуугаар пропагандистнар дүй дүршэл туханхайгаа хөөрэлдэжэ, хүдэлмэридөө хэрэглэхээр шэнэ онол аргануудые мэдэжэ абаhан байха юм.

Түгэсхэлэй хэшээлнүүд дээрэ шагнагшадай hуралсалай жэлэй туршада мэдэжэ, ойлгожо абаhан эрдэм мэдэсын шалгалта олон янзын аргануудаар үнгэргэгдэhэн байна. Жэшээлхэдэ, уhалуурнин... мын управлениин... гандистнь А. И. ...шев) шалгалта үнг... Тиигэжэ 13 шагнагш... ниинь «hайн» гэhэн... абаа. Баргажанай ду... гуули, Уланай колхоз, ...гажанай леспромхоздо... шадай реферадууд зүө... сэгдээ.

Урда жэлнүүдтэл ... гэрэгшэшье жэлдэ эк... ска hуралсалда анхар... дуулагдаhан байха юм. ... — 1976 онуудта эк... үндэhэ hуури ба хүдө... үйлэдбэриие хүтэлбэр... кружогто 134 хүн, ... кын эрдэмэй үндэhэ h... далха 7 кружогто 17... хүн, коммунис ажа... гуулида 70 хүн hура... эдэ бүгэдын хажуугаар ... жэлтэдэй дунда өөhэд... мэргэжэлээр hургуули... хидхэгдэhэн байна ... мнай партийно-ажахын... хитэдэй hургуули эмх... хэй. Энэ hургуулида 6... 25 лекци үнгэргэгд... эй XXV съездын матер... болон шиидхэбэринүүд... үндэhэтэй партиин э... ска политикада тус... лиин шагнагшадай го... рал хандуулагдана ... шадай урда партиин ... республикын «Знание... мэн лекторнууд лекц... хэл уншадаг. Аймагай... но-ажахын эдэбхитэл... гуулиин түгэсхэлэ... байгша оной декабрь... үнгэргэгдэхөөр хараа...

Аймагай , түрүү п... дистнарай зэргэдэ ... нууд Ю. Д. Смол... Л. Е. Белина, Ю. К. ... М. Ц. Гармаев, А. ...шев, Л. Р. Белоусова, ... Бодров болон бусад ...

Эдэ пропагандистна... ниинь арбадахи таб... түрүүшын кварталда ... hан предприяти болон ... нуудта хүдэлдэг ... ушар хадаа бэрхэ, ... шэлтэй пропагандист... хүдэлмэриин үйлэдб... лөөтэй, сэхэ хабаатай... hыень гэршэлнэ.

Пропагандистын үгэ... хүдэлмэриие бүри ... болгохын түлөө мүнө... райком хэмжээ ябу... хараалжа байна.

Б. ЛИН...
КПСС-эй Барг... райкомой пол... гэгээрэлэй каб...

АНГАР МҮРЭН ДЭЭРЭХИ ШЭНЭ ГЭС

Һүүлэй 20 жэл соо Енисей болон тэрээндэ шудхадаг Ангар мүрэн дээрэ электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ талаар бүмбэрсэг дэлхэйн эгээл томо ехэ гидростанцинууд бодхоогдоо. Эдэнэр гэбэл, Братска ГЭС (4 миллионhоо үлүү киловатт), Красноярска ГЭС (6 миллион киловатт), Саяно-Шушенска ГЭС-эй барилга үргэлжэлhээр (6,4 миллион киловатт), Усть-Илимскэ ГЭС (4 миллионhоо үлүү киловатт). Харин мүнөө уhанай элшэ хүсэнэй түүхэдэ шэнэ хуудаhан ирагдаба. КПСС-эй XXV съездын баталhан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» хадаа Богучанска ГЭС барижа эхилхээр хараалаа. Тэрэ 4 миллион киловатт хүсэтэй байха. Ангар мүрэнэй адагта, Енисейдэ шудхан ородог газарhаань 450 километр зайда энэ ГЭС баригдаха юм.

Богучанска гидростанци Сибириин ГЭС-үүдhээ онсо илгаатай байха. Нэгэдэхеэр, Братска болон Усть-Илимскэ ГЭС-үүдтэ орходоо геологическа орёо эрхэ байдалда бодхоогдохо. Хоёрдохёор, дэлхэйн гидро-барилгануудта үзэгдөөгүй богони болзор соо баригдаха юм. Түрүүшын агрегадууд 1983 ондо ток үгэжэ эхилхэ. Гурбадахяар, Богучанска ГЭС шоройгоор хэгдэhэн хаалтатай байха. Манай Сибириин эрхэ байдалда тэрэ шулуун хаалтада орходоо дүрбэ дахин хямда болохо үгэхэ юм.

— ГЭС-эй баригдаха газарта мүрэн хоёр дахин үргэн, тиимэhээ 1.800 метр ута хаалта бариха хэрэгтэй, — гэжэ «Братскгэсстройн» гидро-барилгын талаар мэргэжэлтэ Александр Канунников хэлэнэ. — Богучанска хаалтын үндэрынь 90 метр, уhанай түрисэ 70 метр. Гидроузел тодхохо 12 ондоо арга хаража үзөөд, проект табигшад эгээл hайниинь шэлэжэ абаа.

1974 оной ноябрь hарада Ангар мүрэнэй эрьедэхи Богучан шадар түрүүшын барилгашад ерээ hэн. Саг зуурын эндэхи тосхондо 300 хүн ажаhууна. Тиин 30 мянган хүн зонтой хотын баригдаха газар шэлэгдэнхэй. 1976 оной эсэстэ эндэ түрүүшын юhэн дабхар гэр баригдаха.

Бүхэсоюзна «Гидропроект» институдай нэгэдхэгдэмэл Богучанска экспедициин начальник Игорь Бурин нигэжэ хөөрэнэ:

— Богучанска ГЭС-эй барилгын түгэсхэлэй вариант баталха зорилготойгоор нэмэлтэ бэдэрэлгэнүүдые хэнэбди. Тиин гүнзэгы нүхэн, хүүргэ гэхэ мэтэ заншалта болоhон барилгануудгүйгөөр хүдэлмэри хэхые hанаашалнабди. ГЭС-эй байшангые хаалта соо «нюуха» гэжэ хараалагданхай.

Оршон тойронхи байгаалиие шадаал hаа тэрэ зандань үлөөхэ гэжэ проект табигшад оролдоо, — гэжэ Красноярай хизаарай Кожемскэ районой ахамад лесничи Виктор Поручиков намда хөөрэбэ, — ГЭС ондоо газарта барихада, ой модоной хоёр дахин ехээр отологдохо байхадань, тэрэ барилгын тааруу зохид эрхэ байдалhаа арсаа бшуу. Мүнөө барилгын оршондо оройдоол 15 мянган гектарта ой бии. Энэнь манай леспичествэдэ даалгагдаhан бүхы ой модоной нэгэ процентhээ бага болоно. Барилгын оршондохи ой модоной ехэнхи хубиинь оньhон аргаар болбосоруулагдажа, арадай ажахыда хэрэглэгдэхэ юм. Иимэ зорилготойгоор райондо шэнэ леспромхозууд эмхидхэгдэнэ. Богучанска ГЭС ой модо урадхуулхада hаалта хэхэгүй. Хаалта модо урадхуулан гаргаха тусхай түхеэрэлгэтэй байха юм.

Гадна, бэлдэгдэhэн модоной ехэнхи хубинь Транссибириин харгые нютагай леспромхозуудтай холбоhон шэнэ түмэр харгыгаар ябуулагдажа байха.

...Бүрэнхы үдэшэ болоhон хойно Богучанска ГЭС-эй баригдаха газарhаа гаража ошобобди. Барилгашадай зохид байранууд, үргэн ехэ мүрэнэй мүлhэн дээрэхи үрэмдэлгын түхеэрэлгэнүүд, шэнэ харгынууд, хүйтэн агаар машина болон механизмуудай абяан hайнаар хадуургаа... Ангар мүрэн дээрэ барилга эршэмтэйгээр хэгдэнэ. Теэд Сибириин гол мүрэнүүд дээрэ хэгдэдэг олон тоото барилганууд заншалта болонхой ха юм.

Георгий БОГДАНОВСКИЙ,
АПН-эй корреспондент.

...АРТИИН ...СЪЕЗДЫН ...ИИДХЭБЭРИ- ...ЭНИИТЭДЭ

БҮХЫ АРГА БОЛОМЖОЁО ЭЛСҮҮЛХЭ

бүхэндэ ойлгуулан нэбтэрүүлхэ гээшэ пропагандистнуудай, лекторнүүдэй, элидхэлшэдэй, тэдээнhээ гадна манай бүхы партийна эдэбхитэдэй хүндэтэ уялга болоно...» — гэжэ КПСС-эй ЦК гай тоосоото элидхэл соо хэлэгдэнэ. Энэ хүдэлмэриие эрхилхэдээ өөhэдынгөө бүхы эрдэм hургаалые хэрэглэхэ, хүндэ этигэн ойлгуулхы бүхы шадабаряа харуулха, сэдьхэл бодолойнгоо бүхы хүсэ эршые гаргаха хэрэгтэй байна. Эдэ бүгэдэ хадаа съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь хэлбэрншэгүйгөөр бэелүүлгын нэгэн шухала эрхэ нүхэсэл мүн...» гэhэн тобшолол хэгдэhэн байна.

Съездын эдэ заабарнюудые бэелүүлэн, партиин Кабанскын райком энэ харюусалгатай хэрэг эмхитэй hайнаар ябуулхын тула тусхай хэмжээ ябуулгануудые баталаа hэн. Тиигээд аймагайнгаа бүхы партийна организацинуудай секретарьнарые гурбан бүлэг болгожо таhалаад, хоёр удаа семинар-зүблөө үнгэргөө. Мүн политинформаторнууд болон агитаторнуудтай хэдэн дахин уулзалга эмхидхэгдэhэн байна. Промышленна предприяти болон барилгада, колхоз ба совхозуудта пропагандистнарай бүлэгүүд үе үе болоод лэ эльгээгдэнэ. Олонхи ажахын түб hууринуудта болон томо томо сэлеэнүүдтэ, соёлой эмхи зургаануудта ниитэ политическэ асуудалнуудаар лекторинууд эмхидхэгдэбэ. Мүнөө тиимэ 18 лектори хүдэлжэ байна. Лекторинуудай хүдэлмэридэ партийна, совет, ажахын, профсоюзай болон комсомолой органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, арадай ажахын мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр хабаадана. Хорин табан хүнhөө бүридэhэн партиин райкомой штатнабэшэ элидхэлшэд мүн лэ өөhэдынгөө хубитые оруулна. Элидхэлшэ бүхэн тусхай темэтэй юм. Нүхэд А. П. Ключерев, В. И. Семухин, И. В. Попов болон бусад ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр энэ харюусалгатай ба хүндэтэй даабаринуудаа дүүргэнэ.

Партиин съездын шиидхэбэринүүд болон бусадшье материалнуудые гүнзэгыгөөр тайлбарилха хэрэгтэ харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүд хэрэглэгдэнэ. Хүдөөгэй библиотекэнүүдтэ, соёлой байшангуудта, заводуудай клубуудта КПСС-эй XXV съездэ зорюулагдаhан номой выставкэнүүд эмхидхэгдэбэ. Манай ороной арадай ажахын хүгжэлтын дүнгүүд, саашанхи хараа түсэбүүдые харуулhан стенднүүд түхеэрэгдэнхэй. «Арбадахи табан жэл: ашаг үрэ, шанар, дэлисэ», «Ороноймнай табан жэл — шинии табан жэл», «Партиин түсэб — арадай түсэб» гэхэ мэтэ уряануудта тон hонирхожо танилсамаар. Уралан гоёогдожо хэгдэхэhээ гадна, удха түгэлдэр, ухаан бодолдоо хадуужа абаха зүйлнүүд яhала бии.

Эдэ үдэрнүүдтэ Байгал-Худара, Шигаево, Посольск, Оймор тосхонуудай клубуудта КПСС-эй XXV съездэ зорюулагдаhан үдэшэнүүд угаа hониноор үнгэрбэ. Елань ба Шерашово тосхонуудта, Шергино сэлеэдэ армида мордолгын үдэшэ, таряашан хүнэй соло дуудалгын уулзалгануудта ехэ олон зон хабаадаа, үрэ ехэтэй зугаа болоо.

Мүн эндэ малшад болон механизаторнуудые комплексно аргаар хангаха хэрэгтэ анхарал хандуулагдана. Тус асуудалые түргөөр шиидхэхын тула тусхай агитбригаданууд эмхидхэгдээ юм. Бригадын бүридэлдэ уран hайханай бүлгэмэй гэшүүд, библиотекарь, лекторнүүд, эмшэд, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай хүдэлмэрилэгшэд оролсоно. Эдэнэрнай hонирхолтой хатар наада харуулхатаяа хамта, лекци, элидхэл ба хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, харуулан ойлгуулгын хэрэгсэлнүүдые шэнэлдэг, улаан булангуудые шэмэглэн гоёодог юм. Бүри hаяхан аймагай түбэй соёлой байшангай дэргэдэхи агитбригада Кабанскын болон Байгалай совхозуудай фермэнүүдээр, полевой стануудаар ябажа ерээ.

Съездын материалнуудаар хөөрэлдөө үнгэргэхэдэ хүн бүхэн халуунаар угтана. шэнэ табан жэлэй түсэб дүүргэхын тулада хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ сүм зорюулха байhанаа мэдүүлнэ.

Нээрээшье, аймаг дотор ойлгууламжын хүдэлмэриин улам hайжаржа байhанай. коммунист бүхэнэй өөрынгөө партийна даабарида харюусалгатайгаар хандадаг болоhоной эсэстэ ажалшадай эдэбхи үүсхэл, эрмэлзэл хэшээл улам бадаржа, социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Тэрээндэ хабаадаhан хүн—шубуушан болоод гахайшан, hаалишан ба механизатор бүхэн өөр өөртөө тусхай уялгануудтай, энээнээ хүсэндэнь хүргэхэ ябадалые нэрэ хүндын хэрэг гэжэ тоолоно. Тиимэhээ, ажал дээрээ габьяа харуулжа, арад зонойнгоо дунда хүндэтэй ябана. Жэшээлхэдэ, Шергинэй гахайшад, Кабанскын совхозой механизаторнууд али бүхы талаараа эрхимлэжэ, бусадта жэшээ харуулhаар. Саашадаа тэдэнэй бүри ехэ амжалтатайгаар хүдэлхэ байhандань ямаршье hэжэг түрэнэгүй.

Ив. ОЧОРОН.

Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театр—Москвада

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРҺӨӨ АМЖАЛТАТАЙ

Москва хотын гүрэнэй академическа Бага театрай филиал соо майн 18-най үдэшэ Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай гастроль эхилээ гэжэ газетэдээ мэдээсээ hэмди.

Тэрэ үдэшэ нийслэл хотын театрнуудай түлөөлэгшэд, мэдээжэ хүнүүд буряад артистнуудые хани халуунаар амаршалаа hэн. Энэ үдэшэ Л. Леоновой «Ленушка» гэhэн зүжэг амжалтатайгаар табигдаа.

Буряад драмын театрай коллектив майн 31 болотор Москва хотын ажалшадта зүжэгүүдээ харуулха юм. Тэдэнэр А. Салынскиин «Барабанщица», А. Вампиловай «Ехэ хүбүүн», А. Софроновой «Засаг», Х. Намсараевай «Тайшаагай ташуур», Г. Мусрепоиэй «Козы-Корпеш ба Баян Слу», МНР-эй драматург Д. Намдагай «Эдрээ», Ч. Ойдобой далан худалч» гэhэн зүжэгүүдые табиха юм.

Үнгэрhэн дүшэн жэлэй туршада буряад драмын театр дэлхэйн болон ород классигуудай, буряад драматургнуудай 170 гаран зүжэгүүдые табяа.

Иигэжэ Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театр уужам дэлгэр Эхэ ороноймнай нийслэл хото Москвада творческо тоосоогоо амжалтатайгаар эхилбэ ха юм.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Гүрэнэй академическа Бага театрай артистнууд Буряадай искусствын түлөөлэгшэдые хани халуунаар амаршалжа байна. 2. «Ленушка» зүжэгhөө хэhэг.

Автарай фото.

«РЕПЕРТУАРАЙ ХУУДАҺАНАЙ» ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

«Репертуарай хуудаhанай» май hарын номер барлагдан хэблэгдэбэ.

«Репертуарай хуудаhанай» түрүүшын хуудаhанда поэт Андрей Румянцевай «Трасса», «Тыл» гэhэн шүлэгүүд толилогдоо. Тиихэдэ уран зохеолшо Жан Зиминэй зохёоhон тематическа сценари энэ номерой нэгэдэхи, хоёрдохи хуудаhануудые эзэлнэ. Энэ сценари хадаа үхибүүдтэ зорюулагдана. Номерой гурбадахи хуудаhанда Б. Кригель гэгшын «Добрый вечер» гэhэн сценари, Ц. Бадмаевай «Уяатай кружка» гэhэн шүлэг толилогдоо. «Репертуарай хуудаhанай» дүрбэдэхи нюурта уран зохёолшо Г. Снегиревой, Ш-Н. Цыденжаповай рассказууд үгтэнхэй. Поэт Г. Чимитовэй үгэ дээрэ композитор А. Андреевэй бэшэhэн «Эгэшэ аха хоёрни», поэт А. Жамбаловай үгэ дээрэ композитор Б. Цырендашиевай бэшэhэн «Ехэл hайн» гэhэн дуунууд нототойгоор үгтэнхэй.

Манай корр.

ХАНИ БАРИСААНАЙ, АХА ДҮҮГЭЙ ҺАЙНДЭР

Монголой арадай революциин 55 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Монголой соёлой үдэрнүүд манай орон дотор үнгэргэгдэжэ байна. МНР-эй арад зоной байдал тухай хөөрэhэн выставкэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ СССР-эй Гүрэнэй библиотекэ соо нээгдэбэ. МНР-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Х. Банзрагч эндэ үгэ хэлээ.

Монголой соёлой үдэрнүүдэй үнгэргэгдэжэ байха үедэ Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ [illegible] гастролиин сонос холдо бии. (ТАСС).

БАРУУНАЙ ОРОНУУДТА ҮГЭ ҮГТЭНЭ

ТАСС

Түбэй Европодохи Зэбсэгтэ хүсэнүүдые, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые [illegible] ГДР-эй делегациин толгойлогшо, элшэн сайд И. Эзер тэмдэглэв. Хөөрэлдөөнүүдэй юhэдэхи шатын пленарна түрүүшын заседаниин hүүлээр үнгэргэгдэhэн пресс-конференци дээрэ тэрэ үгэ хэлэхэдээ, социалис оронуудай делегацинууд Венэдэхи хүдэлмэреэ hэргээхэдээ, энээндэ үндэhэлнэ гэжэ мэдүүлээ. КПСС-эй XXV съезд дээрэ hайшаагдаhан эб найрамдалай, уласхоорондын харилсаа холбооной түлөө, арадуудай сүлөөтэ ба бэеэ даахан байдалай түлөө саашанхи тэмсэлэй программа хөөрэлдөөнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадаха арга олгоно.

Хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадажа байhан социалис гүрэнүүд байгша оной февралиин 19-дэ дурадхал оруулхадаа, али алиндань таараха хэлсээнэй үндэhэ hуури табихые дурадхаа hэн гэжэ И. Эзер тэмдэглээ. Энээндэ хабаададаг баруун оронуудай хараа бодолые социалис оронууд анхаралдаа абана гэжэ тэрэ хэлэбэ. 1976 оной нэгэдэхи шатада гансал СССР, США сэрэгүүдээ хороохо ёhотой гээд эдэнэй дурадхал дотор хараалагдана. Хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаhан бэшэ гүрэнүүд зэбсэгтэ хүсэнүүдэйнгээ тоое олошоруулангүй, 1977—1978 онуудта үнгэргэгдэхэ хоёрдохи шатада сэрэгүүдые, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо тухай уялга абаха ёhотой.

...ЛОНОЙ ШУХАЛА ХЭРЭГ

...эн дотор хүн зо... элүүр энхые хам... даа олониитын тон ...рэг гэжэ тоолог... Тиимэhээ меди... хүдэлмэрилэгшэдэй ... ехэ болоно. hүү... промышленна пред...удта, барилгын эм...нуудта хүдэлдэг хү...эдтэ, эхэнэрнүүд ...хибүүдтэ бага бэшэ хандуулагдадаг бо...

...н манай Советскэ ...264 врач, медицин...да мэргэжэлтэй 616 ...лэгшэд хүдэлжэ ... Тэдэнэй нэгэниинь ... габьяата врач, ар...иинь Буряадай ... габьяата врач бай... Тиихэдэ нэгэ меди...эдэмэй кандидат хү...нууд А. Д. Аба... Н. Вязинская, ...сеева, Е. П. Крас...я болон бусад хүн ... үнинэй хүндэтэй ...

...мнай 4 больница, ...никэ, нарайлалгын ...3 диспансер, 1 ам... эмшэлэлгын 20 ...ологдоно. Хамта ...энтэнэй хэбтэхэ ...юм. Юhэдэхи та...й туршада үбшэнтэ...хэ 50 орон нэмээ. ...хаан мэргэжэлэй ... таhагууд олошо... больницын дэр...логическа, прокто... болон сексопатоло... таhагууд нээгдэhэн ... бүхэндэ эмнэл... зургаанууд меди... түхеэрэлгэнүү... байдаг юм. ...эхэнэрнүүдэй кон...бадаг байра, горо...охи больница шэ...заhабарилагдаhан, ...н байна. Мүн ... хоёрдохи больни...заци хэгдэжэ. ...луун үhаар хан...үүдэй 1-дэхи, 2-... яслинууд hэль...даа. Тиигэжэ ганса ... оной туршада хүн ...үр энхые сахиха хэ...мологдоhон мүнгэн ... ашаглагдаhан бай...

...амта эмнэлгын за... зургаануудта ду... үшөөл ушарhаар ...хүн бүхэн больницада хэбтэжэ эмшэлүүлхэ аргагүйдэнэ. Энээн дээрэhээ боложо, больницын коридор соо орон табижа, үбшэнтэниие эмшэлхэ баатай бологдоно.

Совет хүнүүдэй элүүр энхые сахилгада поликлиникын дүүргэдэг үүргэ ехэ юм. Юуб гэхэдэ, үбшэнтэнэй олонхинь поликлиникэдэ хандадаг, эмшэлүүлдэг байна бшуу. Район дотор дүрбэн поликлиникэ хүдэлжэ, 50.454 үбшэнтэниие хангажа байдаг.

Ехэшүүлые хангадаг участогай 15 поликлиникэ бии. Судна бүтээлгын, шэлэй заводуудта цеховой 4 врач хүдэлнэ. Мүнөө городой ехэ ехэ поликлиникэнүүдтэ бүхы мэргэжэлэй талаар туhаламжа үзүүлэгдэдэг. Поликлиникэ бүхэндэ лаборатори болон рентгенкабинедүүд түхеэрэгдэнхэй.

Город доторнай нэгэдэхи поликлиникэ эгээн ехэ юм. Гэхэ зуура дүрбэн ондоо газарта байратай дээрэhээ таагүи гэгдэнэ. Үбшэнтэн нэгэ газарhаа нүгөө газарта ябажа, үнэтэ сагаа бараха баатай болоно. Тэдэнэй гомдол барихань буруу бэшэ 750 үбшэнтэнэй аргалагдаха шэнэ поликлиникын барилга зогсоогдошонхой. Барилгынь хэзээ үргэлжэлүүлэгдэхэ хүсэд мэдэгдээгүй байhаар. Дары зохихо хэмжээ абажа, барилгын хүдэлмэриие түргэдхэжэ үзэбэл таарамжатай hэн.

Предприяти бүхэн эмнэлгын эмхи зургаанудта хубаагданхай. Районоймнай предприятинуудта эмнэлгын 20 пункт хүдэлнэ. Шэлэй заводhоо бэшэ бүхы предприятиие нэгэдэхи поликлиникэ хангадаг. Гадна тус поликлиникэ Железнодорожно районой газар дээрэ оршодог хүдөө ажахын институдые, багшанарай училищиие, прибор бүтээлгын заводые хангажа байдаг юм. Иимэ таарамжагүй байдалые харада абажа, Железнодорожно районой медицинскэ эмхи зургаануудта даалгажа үгэхэ асуудалые түргөөр шиидхэхэ хэрэгтэй байгаа гэжэ hанагдана.

Городой ажалшадай элүүр энхые сахилгын таhаг нэгэдэхи поликлиникын хүсэд hайн материальна баазагүйень мэдэhээр байжа. Батарейкын гурбадахи поликлиникэтэй нэгэдүүлhыень ябашье, зүбтэйдэ тоолохын аргагүй. Энээнhээнь боложо, үбшэнтэд холо зайда ябаха. врачта орохын тула оошорто удаан байха баатай болоно. Нэгэдэхи горбольницын участогай терапевтнүүд эмшэлгэ-hэргылэмжын хүдэлмэри предприятинуудта эмхитэйгээр ябуулна. Эмнэлгын олонхи пунктнуудта дүршэл ехэтэй фельдшернүүд хүдэлдэг.

Предприятинуудта ажал дээрэ гэнэ усалай болохогүйе сахиха хүдэлмэри жэл ерэхэ бүри hайжарна «Электромашина», шэлэй болон судна бүтээлгын заводуудай өөhэдынь табиhан мүнгэн зөөреэр үбшэнтэн эмшэлэгдэнэ, hэргылэмжын хүдэлмэри ябуулагдана. Дурсагдагша заводуудта стоматологическа, гинекологическа болон физиокабинедүүд бии юм. Заводой хүтэлбэрилэгшэд, профсоюзна организацинууд ажал хүдэлмэриин эрхэ байдал hайжаруулгада саг үргэлжэ анхаралаа хандуулдаг. Санатори, курортнуудта хүдэлмэришэд олоор эльгээгдэнэ. Эдэ бүгэдэ хүдэлмэришэдэй элүүр энхые сахилгада, бэе махабадаа хатуужуулгада ехэхэн туhа хүргэнэ бшуу.

Гэхэтэй хамта, хүдэлмэришэдэй элүүр энхые сахиха хүдэлмэри «Байкал» оёдолой нэгэдэлдэ, телеграфно-телефонно станцида, типографида мууса табигданхай. Эмнэлгын пунктнуудайнь байра бага, эмшэлгэ хэхэ дүүрэн арга боломжо үгы. Илангаяа валенка дарадаг фабрикын цех бүхэн соо ариг сэбэр сахигдадаггүй, ходо шорой тооhотой, шиигэй үнэртэй байдаг. Сэбэр агаар оруулхын тула вентиляци хэрэглэгдэдэггүй, юрэл сонхонуудынь нээлгээтэй байдаг. Иимэ байдал дээрэhээ боложо, хүдэлмэришэдэйнь үбшэлхэ ушар олошоронхой. Байhан дутагдалнуудые хүтэлбэрилэгшэдэйнь дары түргөөр усадхахые оролдодоггүйнь гайхалтай.

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй хэды харюусалга ехэтэй хүдэлмэри хэжэ байдагынь хэндэшье мэдээжэ. Тэдэнэй олонхид гэр байраар дуталдана. Районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитет энэ асуудалые тусгаар хаража үзэхэ байгаа. Нэн түрүүн үхибүүдэй врачнуудые, гинекологуудые гэр байраар хангабал таарамжатай гэжэ hанагдана.

Һургуулиин үхибүүдэй элүүр энхые сахилгада hүүлэй үедэ бага бэшэ оролдолго гаргагдана. Илангаяа эхин классуудта ороhон hурагшадай хойноhоо саг үргэлжэ hайн шалгалта, харууhан хэгдэдэг Ямар нэгэн үбшэндэ нэрбэгдэhэн үхибүүд ходо харууhан доро байжа, эмшэлүүлдэг заншалтай юм. Нүүдэл физиокабинедүүд, стоматологуудай бригаданууд hургуулинуудта ошожо, hэргылэмжын хүдэлмэри ябуулдаг, саг соонь туhаламжа үзүүлдэг байна.

Гэбэшье зарим hургуулинуудта ариг сэбэр мууса сахигдадагhаа боложо шарлажа гү, али доторoo үбдэхэ ушар олон байhаар. Ехэнхи hургуулинуудта врачай үгы дээрэhээ фельдшернүүд хүдэлхэ баатай болоно. Арадай гэгээрэлэй органууд hургуулиин үхибүүдэй элүүр энхэ байлгада гол анхаралаа хандуулха аабза гэжэ хүлеэгдэнэ.

Районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитет, элүүр энхые сахилгын штатнабэшэ таhаг, элүүр энхые сахиха талаар саг үргэлжын комисси дээрэ дурсагдаhан асуудалнуудта анхаралаа хандуулжа, абажа болохо зохисотой хэмжээ абажа байдаг юм.

Түрэл партиимнай XXV съезд дээрэ хүн зоной элүүр энхые сахиха хүдэлмэриие улам hайжаруулха тухай сэхэ заагданхай. Манай Советскэ районой медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд байhан дутуу дундануудаа усадхажа, урдаа табиhан зорилгонуудаа дүүргэжэ, бүхы совет зонтоёо хамта арбадахи табан жэл соо шэнэ амжалта туйлаха байhандань hэжэг түрэгдэнэгүй.

А. ГИНЕЕВ,
Улаан-Үдын Советскэ районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

ООН-до БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

ТАСС

Колонинуудые болюулха талаар ООН-ой комитедэй эндэ үнгэргэгдэhэн баярай суглаан Африкые сүлөөлхэ үдэртэ зорюулагдаhан байгаа.

Комитедэй түрүүлэгшэ, Танзаниhаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ С. А. Салим үгэ хэлэхэдээ, Урда Африкын Республикада, Родезидэ үндэhэ яhанай илгаа гаргадаг засаг захиргаануудые гансаардуулха шухала гэжэ тэмдэглээ. Апартеид, расизм ба үндэhэ яhанай илгаа гаргалгын бусад зүйлнүүдые үндэhөөрнь усадхахын түлөө бүхы хүн зон тэмсэхэ ёhотой. Африкын урда хубида эрхэ сүлөө тогтоохын түлөө тэмсэлшэдтэ туhаламжа үзүүлэлгээ эдэбхижүүлхь... колонинуудые болюулха талаар ООН-ой комитедэй үмэнэhөө бүхы оронуудай правительствануудые уряалба.

Африкын оронуудые нэгэдүүлхэ ООН-ой эмхиин гүйсэдхэхэ секретарь Д. Уаттара үгэ хэлэхэдээ, эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө, империализм ба расизмын хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр Африкын арадуудай хэhэн тэмсэлые саг үргэлжэ дэмжэжэ байдаг Советскэ Союзда, бусад социалис оронуудта баяр баясхалан хүргэбэ.

Колониализм ба расизмын бүхы үлэгдэлнүүдые усадхахын түлөө үнэн зүб, хуулита тэмсэлдэнь Азиин арадууд Африкын хүн зониие дэмжэнэ, hанал нэгэтэн байhанаа мэдүүлнэ гэжэ Азиин оронуудай бүлэгэй түрүүлэгшэ, Таиландын түлөөлэгшэ П. Гуна-Касем мэдүүлээ.

ПОРТУГАЛИИН КОММУНИСТНУУДАЙ ПРОГРАММА

ТАСС

«Кандидадай хубиин хэрэгые тэрэнэй политическэ программаhаа таhалжа болохогүй. Тиимэhээ болохоёо байгаа президентын hунгалтын үедэ Португалиин арад гансал кандидадайнгаа түлөө бэшэ, харин тэрэнэй дэбжүүлдэг, хамгаалхаар найдуулдаг программынь тодорхой олгонуудай түлөө дуугаа үгэхэ ёhотой», — гэжэ ПКП-гэй ЦК-гай Политическэ комиссиин гэшүүн, ПКП-гэй ЦК-гай секретарь Октавиу Родригиш Пату пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ. Июниин 27-до болохо hунгалтада Компарти тэрэниие кандидадаараа дэбжүүлhэн байгаа.

Һаяхан болоhон парламентын hунгалтын дүнгүүдые ерээдүйн правительство тодорхойлон харуулха ёhотой гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Демократиие бэхижүүлхэ, конституциие сахиха, Португалиин арадай революционно гол шухала туйлалтануудые хүгжөөхэ хүсэлэнтэй зүүнэй үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй, мүн социалистнуудай, коммунистнуудай хабаадалгатай зүүнэй үзэлтэй правительство эмхидхэхын түлөө коммунистнууд тэмсэнэ.

НАТО-гай СОВЕДЭЙ СЕССИ

ТАСС

Хойто Атлантиин бүлэглэлэй соведэй ээлжээтэ сесси эндэ нээгдэбэ. Сэрэгэй бүлэглэлдэ ородог оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. НАТО-да хабаатай зарим гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае, НАТО-гай урда хубиин байдалые, энэ бүлэглэлдэ ородог оронуудай сэрэгэй гаргашануудые дээшэлүүлхэ тухай асуудалые эдэнэр хаража үзэхэ байна. Баруун ба зүүн оронуудай хоорондохи харилсаае зүбшэн хэлсэлгэ зүблэхэ зүйлдэ оруулагдаа.

СССР-тэ «зэбсэг хэрэгсэлнүүд улам ехээр бүтээгдэнэ» Советскэ Союзай зүгhөө ямар нэгэн «заналтанууд» хэгдэнэ гэхэ мэтээр НАТО-гай зарим хүтэлбэрилэгшэд үгэ хүүр тараадаг байна. Худал хуурмаг үгэ тараажа, өөhэдөө зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүри ехээр бүтээн гаргахые эрмэлзэнэ бшуу. Бүлэглэлэй генеральна секретарь И. Лунс, НАТО-гай Европодохи нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй верховно ахамад командалагша А. Хейг гэгшэд харата ажал ябуулгаяа иимэ хардалга гүрдэлгөөр далдалхые оролдоно.

НАТО ТУШАА ФРАНЦИИН ХАРАА БОДОЛЫЕ В. ЖИСКАР Д' ЭСТЭН ЭЛИРХЭЙЛНЭ

ТАСС

Хойто Атлантиин бүлэглэлэй сэрэгэй эмхидэ хабаадахые Франци хүсэнэгүй гэжэ Францийн президент В. Жискар д'Эстэн мэдүүлбэ. Атлантиин эмхидэ Франци бусаха гээшэ гү, али үгы гү гэжэ ходо ходо гарадаг хөөрэлдөөнүүд тушаа тэрэ «Франс Энтер» гэдэг радиостантяар үгэ хэлэхэдээ, амгалан тайбан сагта НАТО-гай сэрэгэй эмхидэ бидэ ородоггүйбди гэжэ харюусаhан байна. Энэ эмхидэ хабаадахые огто хүсэнэгүйбди.

ЛИВАНДАХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Ливанай президентээр hаяхан hунгагдаhан И. Саркис национально-патриотическа хүсэнүүдэй бүлэглэлэй түлөөлэгшэ К. Джумбладтай, Палестиные сүлөөлхэ эмхиин түлөөлэгшэ Я. Арафадтай уулзажа хөөрэлдэбэ. Орон доторхи байдалые, Ливанай уршаг түбэгтэ үйлэ хэрэгүүдые гурримшуулха тодорхой замуудые зүбшэн хэлсэhэн байна. Хөөрэлдөөнэй үедэ ямаршье тодорхой хэлсээн баталагдаагүй гэжэ К. Джумблат журналистнуудтан уулзахадаа мэдүүлээ. Һаяхан эндэ ерээд, президентын hунгалтын дүүрэhэнэй hүүлээр бусаhан Америкын президентын тусхай түлөөлэгшэ Д. Браунай ябуулгые үргэлжэлүүлхээр бэлэн байhан тухайдаа США-hаа Ливанда байдаг шэнэ элшэн сайд Ф. Мелой мэдүүлээ гээд США-гай гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ хэлэбэ гэжэ Ливанай хэблэл мэдээсэнэ. Энэ мэдүүлгэнь Ливанай дотоодын хэрэгүүдтэ США-гай хамааралсаха гэhэн шэнэ hэдэлгэ болоно гэжэ «Ас-Сафир» газетэ бэшэнэ.

АЯЛГА

ОРКЕСТР, дуушадай ансамбль, хоорые хүтэлбэрилэн наадуулха, дуулуулха шадабари гээшын хүшэр хүндэ, орёо нарин байдаг тухай олондо мэдээжэ ёһотой. Ямаршье бэрхэ хүгжэмшэд, оркестрантнууд, дуушад дирижерой хүтэлбэригүйгөөр ямар нэгэн зохёол гүйсэдхэжэ шадахагүй гэжэ баһал мэдэнэбди. Оркестртэ наадажа байһан инструмент бүхэнэй хүгжэмые, абяае һонор шэхээр шагнаха, алдууень мэдэхэ, хүгжэмтэ зохёолой ноото, аялга, сохилго, нугалбари бүхэниие бүхөөр хадууха, композиторай хүсэл зорилго, уран бэлигые хүнүүдтэ хүргэхэ ехэ шадабари дирижерто заатагүй байха зэргэтэй бшуу. Имагтал дирижеройл хүтэлбэри шадабариһаа бүхы оркестрэй, ансамблиин наадан дулдыдадаг.

Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, мэдээжэ дирижер Аюша Арсаланович Арсаланов нигэжэ хөөрэнэ:

— Дирижер болохынгоо урда тээ энэ мэргэжэл тухай

ДИРИЖЕР

һайса бодожо үзөө һэм. Ямар хүшэр хүндэ бэрхэшээлнүүдые дабажа гарахаяа ойлгоо бэлэйб. Хүгжэм гээшэмнай заха хизааргүй далай шэнги. Тэрээн соо өөрын зүргэ олохонь бэрхэтэй һэн.

Үнэхөөрөөшье дирижерой ендэр хүрэтэр Аюша Арсалановай зам харгы уташье, хүнгэн бэшэшье байгаа. Багаһаа хойшо Аюша хүгжэмдэ дуратай һэн. Баян, фортепиано дээрэ наадаха, һургуулиин хоорто хабаадалсаха. 1943 ондо арбан гурбахан наһатай хүбүүн һая эм хидхэгдэһэн Агын окружной драмтеатрта абтажа, зүжэгүүдтэ хатардаг, дууладаг болоо пэн. Тэндэ хоёр жэл хүдэлһэнэйнгөө һүүлээр Улаан-Үдын хүгжэмэй училищида һурахаяа оробо. 1950 ондо Казань хотодо болоһон оронной хүгжэмэй училищинуудай харалга дээрэ Арсаланов буряад арадай дуунуудые уран бэрхээр гүйсэдхэжэ, консерваторидо уряал абаа һэн.

Тииһээр байтараа, Аюша хүбүүн дирижёрой мэргэжэлдэ дурлажа эхилээ. Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин дирижерско-хоровой таһагые дүүргэжэ Новоселенгинскын клубта, оперо болон баледэй театрта хормейстерээр, училищида багшаар хүдэлбэ. Һүүлэй һүүлдэ Ленинградай консерваторнин дирижерско факультедтэ ороо һэн.

1959 ондо Москва хотодо болоһон Буряадай искусство, литературын хоёрдохи декада хадаа залуу хүгжэмшэдэ ёһотой шалгалта боложо үгэбэ. Тэрэ декадын нээлгэн дээрэ Аюша Арсаланов композитор Дандар Аюшеевэй «Анда нүхэд» гэһэн оперодо оркестрые хүтэлбэрилөө һэн. Тэрэнь залуу дирижерой ехэ амжалта болоһон байгаа.

Энэ амжалта тэрэнэй толгойе эрьюулээгүй. Доцент Б. Я. Тилес гэгшын класста Аюша орожо, хүгжэмэй эрдэм, дирижерой мэргэжэл нюусануудые нэтэрүүгээр шудалжа эхилээ һэн. 1965 ондо нүхэр Арсаланов консерватори дүүргэхэ дээрээ Гуногой «Фауст», Вердиин «Травиата» оперонуудта оркестрые ехэ һайнаар хүтэлбэрилбэ. Мүн тэрэнэй удари далга доро Рахманиновай «Симфоническа хатарнууд» гэһэн концерт амжалтатайгаар үнгэрбэ.

Буряад орондоо бусажа ерэһэн Аюша Арсаланов Ленинэй орденто оперо, баледэй театрта дирижер боложо ороо һэн. Арбан жэлэй туршада залуу дирижер нилээд ехэ амжалта туйлаа. Шэнэ арбан хоёр зүжэг табилганда хабаадалсаа. Жэшээлхэдэ, «Богема», «Аида», «Мазепа», «Григорий Мелехов», «Шэдитэ нюуса», «Энхэ-Булад баатар» гэһэн оперонуудай хүгжэм Аюша Арсалановай дирижёрско «модохон» доро наяран зэдэлһэн байха. Тиихэдэ дирижёрой сэг үргэлжын репертуар соо 24 оперо, 2 балет бии байгаа. «Богема», «Алтан түлхюурхэн», «Шэдитэ нюуса» гэһэн оперонуудай хүгжэмые хүтэлбэрилэн ударидаха талаар нүхэр Арсаланов нилээд ехэ амжалта туйлаа гэжэ һанагдана.

Оперын дирижерой ажал хүдэлмэриин нилээд хүндэ хүшэр байһан тухай дээрэ дурдаа һэмди. Эгээл эндэ Пуччиниин «Богема» гэһэн оперые табиһан тухай жэшээе дурдамаар. Энэ оперо хадаа дирижернуудта ехэ хүндэ бэрхэшээлтэй зохёол гэжэ тоологдодог. Оперын партитурын орёо нарин нюусанууд, олон тоото ансамбльнууд дирижерто ехэ асуудал болодог һэн.

— «Богема» гэһэн оперые драматическа, зүрилдөө ехэтэй зохёол гэжэ тоолоноб, — гээд Аюша Арсаланов хөөрэнэ. — Оркестрэй партитурада «аһахын» урда тээ оперын клавирые гүнзэгыгөөр, нэтэрүүгээр шудалха бологдоо. Энэ оперо соохи зүрилдөөнүүд нэгэ шангадажа, нэгэ һуладажа байха юм. Тиимэһээ хүгжэмэй ямараар зэдэлхэ талыень тон һайнаар, табан хургандаал мэдэхэ хэрэгтэй байгаа. Хүгжэмэйл ямараар зэдэлһэнһээ ехэ юумэн дулдыдаха ха юм. Артистнуудтай суг хүдэлжэ дүүргээд, тэрэнэйл һүүлээр дирижерско һууридаа ерэхэ бологдоо. Эгээл эндэ агууехэ итальян композиторай зохёолые хүнүүдэй, харагшадай зүрхэ хүдэлгэмөөр гүйсэдхэхэдөө, гансашье дирижер байха бэшэ, һайн хүгжэмшэ байха хэрэгтэй болоо.

...«Аида», «Дон Жуан», «Григорий Мелехов» гэһэн оперонуудые табилсаһан тухайгаа Аюша Арсаланов һонирхолтой ушарнуудые дурсан хөөрэнэ.

Оркестртэ наададаг хүгжэмшэд дирижерой хоорондохи харилсаан тухай элдэб үгэ хүүр ябадаг. Зарим дирижернууд өөрынгөө һанаашаһаа заахашье хазагайрангүй, буруу зүбшье һаань, ажал хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлһэн зандаа байдаг. Харин Аюша Арсаланов тиимэ бэшэ. Оркестрантнууд, дуушадай үгэ, һанамжа шагнадаг, тэдэнэртэй зүбшэлдэдэг байха юм.

Аюша Арсаланов бэрхэ дирижер, хүгжэмшын мэргэжэлые тон һайн мэдэхэ, ажалша хүн гэжэ оперо, баледэй театрай артистнууд хөөрэлдэдэг. Энэншье зүбтэй хаш.

1973 ондо А. Арсаланов Буряадай телевидени болон радиогой комитедэй буряад арадай инструментнүүдэй оркестртэ хүдэлхэеэ ороо һэн. Олониие гайхуулһан энэ ушар тухайгаа Аюша Арсаланович нигэжэ хөөрэнэ:

— Удаан дирижер ябаха гээшэмнай баһал өөрын «хуули, жама ёһотой»байха. Һүүлэй һүүлдэ зохёохы ажалдань мухардаха ушарнууд үзэгдэдэг. Тиимэ юумэн намдашье ушараа гэжэ һананаб. Театрта хүдэлхэдэ, ехэ хүшэр. Тиимэ туха сүлөөгүй байһан хүн өөрынгөө уран шадабари, мэргэжэл дээшэлүүлжэ шадахаяа болино.

...Тиигэжэ А. Арсаланов үндэһэн яһанай оркестрэй дирижер болоо юм. Нэгэ талаараа оперо, баледэй, театр бэлигтэй хүгжэмшэнгүй, нүгөө талаараа, буряад арадай инструментнүүдэй оркестр бэрхэ дирижертой болоо гээшэ ха.

Дирижер А. Арсаланов буряад инструментнүүдэй арга боломжонуудые нарин нягтаар шэнжэлжэ үзөө. Оркестр мүнөө үедэ урданайхиһаа нилээд һайнаар, ёһотой мэргэжэһэн гуримаар наадана гэхэдэ, алдуу болохогүй.

— Эндэ хүдэлжэ эхилһээр, би олон юумэ ойлгожо абааб. Буряад арадай хүгжэм тухай ойлгосомни ехээр үргэдөө. Республикын композиторнуудай симфоническа пьесэнүүдые, дуунуудые гүйсэдхэхэ хэрэгые бүри һайжаруулха гэжэ оролдоноб. — гэжэ А. Арсаланов хөөрэнэ.

Дирижерой дипломтой буряад түрүүшын хүгжэмшэн Аюша Арсаланович Арсаланов түрэл хүгжэмэйнгөө хүгжэлтэдэ ехэ хубита оруулаа оруулна, оруулхашье. Тэрэнэй хүгжэмтэ хэрэгтэнь шэнэ шэнэ амжалтануудые хүсэе!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дирижёр Аюша Арсаланов.

О. КУНИЦЫН.

УЯНГАНУУД

ТАЛЫН ДУУШАД

Шэмэрүүн хүйтэн үбэлэй үнгэржэ, ханхинама горходые урадхуулһан, хангал һэбшээ һалхяар амилһан, хахалагдаһан газарай жэгтэй һонин үнэрөөр анхилһан хабарай сагайл ерэхэдэ, уужам талын олон дуушадай жэргэн гурган, донгодоң байхые гэнтэ гайхан һонирхохош. Гайхахамнайш зүб. Юуб гэхэдэ, талынгаа шубуудай дууе бүхэли жэл шагнаагүй ха юмбибди.

... Хахалагдаһан газар дээгүүр «булад» хүлэг — улаан шэрэтэй трактор дүнгинэн ябана. Тээ саанань, хадын бооридо хонидой бэлшэхэнь харагдана. Ехэ харгыгаар томошье, жэжэшье автомашинанууд зүүлжэ, баруулжаа гүйлдэнэ. Зайн галай мантан томо бахананудай хажууда хазаар моритой хүн зогсоно.

Таладам ургы сэсэгүүд үни хада һалбараад, мүнөө хүгшэрэнтэнхэй. Юушьеб хүлеэжэ, ядан нэмжыһэн энэ дайдада хүгжэмшэн, дуушан дутаад байһан хэбэртэй. Тэрүү тэндэ Һэбхеэн уулын ута хормойдохи жэрэгэр олон хуһад намаалха сагай тулажа ерэһэндэ үдэр хоногоо тоолошоһон янзатай.

...Гэнтэ хүгжэм наяршаба. Огторгойдо дэгдэһэн жэргэмэлнүүд дуунуудаа таташаба. Дүтын шугы соо хүхын дуун хонходон зэдэлбэ. Зуһалангай хорёо багта бүбөөлжэн бүбэнэжэ: «Бүү-бүү-бүү! Хөөһэтэйхэн айрагыетнай бил буйлуулнаб» гэһэншүү үгэнүүдые хэлэнэ хэбэртэй. Сагаан жалгын үнсэгтэ тракторай дуун хүнхинэшээ. Үлзытын эрьедэ хонишон басаганай дуун ханхинашаба. Талаар алхалһан булад бахананудай утаһад дүнгинэлдэн дуулашаба. Элхиин харгыгаар табилһан машинануудай нэгэ жэгдэ хүгжэм харгын тооһо мушхаруулба.

О! Таладам дуушад олон. Тэрэ Нарин шэбэрэй шугы соо үдэшэндөө гургалдай жиигажа, һайхан аялга гаргаха. Тиихэдэнь хүхынүүдшье бүри гааралдаха. Иимэ талын дуушадай хүгжэм доро ажаллажа ябахада урматай!

БУЛАГАЙ УҺАН

Талада булагай тэһэрхые хаража үзөө һэн гүт? Тон һонин даа.

Минии нютагта Алдар булаг гээд нэгэ газарые нэрлэдэг юм һэн. Үбэл, зунгүй тэндэ булагай уһан бурьялжа байха. Үбэлэй сагта үндэр гэгшын мүльһэн добо тэндэ бии болошохо. Тэрэнь обойжо ерээд лэ, тэһэ буушаха даа.

Алдар булаг шэргэшоо гэһэн үгэ хүүр нютагаарнай тараба. Һузэгтэй зарим үбгэд, хүгшэд доро дороо бүтүүхэн шэбэнэлдэбэ: «Муу бэшэ юм аа гү? Булаг уһан шэргэхэдээ, балайл һайтан бэшэ гээд хэлсэдэг».

Бидэнэй, үхибүүдэй ошожо харахада, Алдар булагнай шэргэшэнхэй, тэрээнһээ урагшаа ходо намаг налхи, нойтон байдаг газар мүнөө хуурай болошонхой байба.

«Яагаа һонин юм?» — гэжэ бидэнэр гайхажа, анхандаа уһанай бурьялжа байһан газарые тойрожо ябаад харанабди. Яаһандаа энэ булаг шэргэшоо гээшэб? Энэ асуудал бидэниис зобообо. Нютагай үбгэн Радна баабайда тэрэл асуудалтайгаар хандабабди. Тэрэмнай нэгэ хэды абяагүй һуугаад, иигэжэ хэлэбэ:

—Уһанайнь һудал хожоршоо гээшэ гү? Үгы даа. Арайл тиигээгүй байха. Нэгэ хэдэн жэлэй үнгэрһэн хойно харахат даа.

...Хэдэн жэл үнгэрбэ. Нэгэтэ Ушхайтын хүбүүд гайхалдан хэлэбэ:

— Алдар булагнай тэһэршоо.

Ошожо харабабди. Анханда булагай бурьялдаг газарһаа хорёод сажан урда тээ тунгалаг сагаан уһан өөдөө, метр үндэртэйгөөр шэдэнэ. Гайхалтай.

Талын булаг шэргэдэггүй гээшэмнай үнэн байна даа.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ХОНИШОНОЙ ХҮБҮҮХЭН. Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

Онтохонууд

НҮГЭЛӨӨ НЮДӨӨРӨӨ ҮЗЭБЭ

Урда сагта нэгэ орон нютагта нэгэ угаа харуу хатуу Лонхо баян байһан юм гэхэ.

Зарасанарайнгаа үл залгаха эдеэ хоолой үлөөдэһэ гү, али хубсаһа халаха бүдэй үртэһэ эрижэ ерэхэдэнь: «Тюу маагты, энээниие абаад арилагты,—гэжэ һалаабша табижа, тэдэниие һэнгэргүйгөөр үлдэжэрхидэг байба ха.

Нэгэтэ Лонхо баян тэбшээр дүүрэн хониной шанаһан мяха урдаа табюуланхай, зулгаажа һууба. Энэ үедэнь барлаг хүбүүн Бадма орожо ерэбэ. Баян хониной дала мүлжэхэ гэжэ абаад һуутараа, газарта алдажархиба.

Бадма ехээр гэдэһээ үлдэһэн тула, тэрэнииень абаад, эдихэеэ забдаба.

— Үдэр газарта унаһан мяха өөдэнь абадаггүй юм, —гэжэ Лонхо баян хорибо.

Нэгэ хэдэн хоногой үнгэрэмсөөр, Лонхо баян Бадматаяа агнахаяа гараба ха. Ойдо хүрөөд, агиажа ябатараа, нэгэ гүрөөһэнтэй дайралдаба. Баян тэрэниие шагаагаад, буудажа алаба. Арһыень үбшэжэ абахыень, Бадмада захирба. Бадма гүрөөһэнэй арһа үбшэжэ дүүргэбэ. Гал түлибэ.

Баян мяхаяа модон шородо үлгөөд, шарахаяа галда хэбэ. Мяхаяа болгомсоороо, өөрөө зулгаажа, хомхойгоор эдижэ эхилбэ. Гэдэһээ үлдэһэн Бадма намда нэгэ жаахан мяха эдюулыт гэбэ.

Баян хүбүүндэ һалаабша харуулан:

— Тюу маа, энээниие эди!—гэжэ хашхарба. Тэдэнэр гүрөөһэнэйнгөө мяха мориндоо ашажа, гэр тээшээ хатаргабад. Энэ үедэнь нэгэ хэрмэн модоной оройгоор дүүлижэ ябаба. Лонхо баянай морин тэрээнһээ үргэжэ гүйшэн гэхэдээ, дээрэнь һууһан эзэнээ унагаажархиба. Баян нюргаараа газар сохижо унашаба.

— Бадма, намайгаа абарыш!—гэжэ барлаг хүбүүгээ ооглобо.

Бадма морин дээрэһээ баян тээшэ хараад:

— Үдэр газарта унаһан мяха өөдэнь абадаггүй юм гэжэ хэн хэлээ бэлээ?—гэжэ хашхараад, гэр тээшээ һөөргөөшье харангүй, гүйлгэжэ ябашаба. Тиихэдэнь баян тэндээ ёолоһоор гээгдээ һэн. Тиигэжэ Лонхо баян харуу, хатуу байһанайнгаа түлөө, нүгэлөө нюдөөрөө үзэжэ, тэндээ хосорһон юм гэдэг.

ҮНЭГЭН ГУЛАБХАА ХОЁР

Нэгэтэ шаазгай модон дээрэ уурхайлжа, үндэгэеэ даража һууба. Нэгэ хэды хоногой үнгэрхэдэ, үндэгэдынь тэһэржэ, дальбараанууд болобо. Модон доронь һайхан уһатай булаг бурьялна.

Нэгэтэ хүбшын шара үнэгэн модон доронь ерээд:

— Шаазгай, нэгэ дальбараагаа намда үгыш, үгы һаашни, үндэр модыешни биса мүргэхэб, харьялаа булагыешни хуу һорохоб, тиигээд өөрыешни эдижэрхихэб.— гэжэ занаба.

Шаазгай айһандаа нэгэ дальбараагаа хаяжа үгэбэ. Үнэгэн тэрэнииень атагадшье гэнгүй залгиба.

Үглөөдэрынь үнэгэн баһа ерээд:

— Ши, шаазгай, намда үшөө нэгэ дальбараагаа үгыш. Үгы һаашни, үндэр модыешни биса мүргэхэм, харьялаа булагыешни хуу һорохом,—гэбэ ха.

Шаазгай айһандаа, хоёрдохи дальбараагаа хаяжа үгэбэ. Үнэгэн тэрэнииень амандаа зуугаад, арилшаба.

Хоёр дальбараагаа алдаһандаа, шаазгай уй хай, уһан нюдэн боложо һууба. Энэ үедэнь нэгэ гулабхаа ерээд асууба:

— Шаазгай, юундэ уйлажа һуунабши?

— Уйлангүй яахабиб? Үнэгэн ерээд, хоёр дальбарааемни эрижэ эдеэ. Үгөөгүй һаашни, үндэр модыешни биса мүргэхэм, харьялаа булагыешни хуу һорохом, тиигээд өөрыешни эдихэм гээл даа.— гэжэ шаазгай харюусаба.

— Хэрбээ үнэгэнэй ерээд, дахин тиигэжэ занаа һаань, иигэжэ хэлээрэй: «Үндэр модыемни биса мүргэхэ эбэршни хаанаб? Харьялаа булагыемни хуу һорохо аманшни хаанаб?—гэжэ хэлээрэй.— гэжэ гулабхаа шаазгайда зааба.

Хойто үдэрынь үнэгэн баһа ерэжэ, үндэр модонойнь хажууда һуугаад, хэлэбэ:

— Шаазгай, үшөө нэгэ дальбараагаа намда үгыш. Үгы һаашни, үндэр модыешни биза мүргэхэм, өөрыешни эдижэрхихэм, — гэбэ.

Тиихэдэнь шаазгай хэлэбэ:

— Үндэр модыемни биса мүргэхэ эбэршни хаанаб? Харьялаа булагыемнп хуу һорохо аманшни хаанаб?

— Хэн эдэ үгэнүүдые шамда заажа үгөөб?—гэжэ үнэгэн асууба. Шаазгай шэшэргэнэһэн дуугаар:

— Гулабхаа заажа үгөө, —гэбэ.

Үнэгэн уурлажа, ишшэ тиишээ гүйжэ ябатараа, гулабхаае олоод, иигэжэ занаба:

— Ши шаазгайда эдэ үгэнүүдые хэлэжэ үгэхыень зааһан байнаш. Энээнэйшни түлөө би шамайе эдижэрхихэм.—гэбэ.

— Ши түрүүн намайе шагна. Һүүлдэнь намайе эдеэрэй. Би ороохо һайса эдижэ ерэһүүб, тиихэдээ мяхамни амтатай болохо. Ши эндэ модон доро амаа ангайгаад, намайе хүлеэжэ хэбтээрэй, тиихэдэшни би ерэжэ, сэхэ аман соошни ниидэжэ орохоб.—гээд, гулабхаа ниидэжэ ябашаба. Үнэгэн нэгэ модон доро амаа ангайгаад, гулабхаае хүлеэжэ хэбтэбэ.

Нэгэ хэды болоһоной һүүлдэ гулабхаа ниидэжэ ерэмсээрээ, модоной орой дээрэ һууба. Тиигээд доошоо ниидэн буужа, үнэгэнэй дээгүүр хэды-еды элисэгээбэ, тиихэ зуураа:

— Модоной оройдо һууһан шаазгайда хүрэжэ эдеэгүй хадаа, ниидэжэ ябаһан намайе хүсэжэ эдихэгүйш,—гээд, саашаа ниидэжэ ябашаба. Үнэгэн тиихэдэнь һула хооһон үлөө һэн ха.

Г. ГЭСЭГЖАПОВА.

Онтохон

ЗАРЯ

Зөөлэхэн нооһотой
Залуухан зарягай
Зайжа ябатар,
Зүгөөргүй шанга
Шууяан гараба:
Ойн арьятад
Олоороо сугларанхай,
Юунэй мяхан
Ямархан амтатайб
Гэжэ байжа
Хүхэ ехэ
Хөөрэлдөө хэнэ ха
Заряа зогсожо,
Шэхээ табиба:
—Өөхэн гадартай
Үндэһэн монсогорхо
Заряае зандань
Жажалжа байхада,
Жабжын забһараар
Тоһон гоожохол,
Булай амтатай
Мяхатай юумэл, — гээд,
Үнэгэн абгайн
Үгэлхэнь дуулдаба.
Айһан заряа
Амияа абарха
Аргаяа бэдэржэ
Аһан шадалаараа
Саашаа гүйшэбэ.
Сагдуул хасууриин
Хормой дорохоно
Хорожо байтараа,
Хандаба хасуурида:
— Хайрлыш намайе,
Үнэгэн абгай,
Өөхэндэм хорхойтожо,
Үрэбхихэеэ байнал,
Хадхуур шэлбэһэнһээ
Үгыш даа намда,
Хазан гээд намайе
Хадхуур үһэндэм
Хэлэ амаяа
Хадхуулаг саашаа!
Хасуури хайрлаад,
Хадхуур шэлбэһэнһээ
Заряада үгэбэ ха.
Тэрэ гэһэн
Сагһаа хойшо гээ,
Дайралдаһан арьятанда
Эдюулхэеэ болиһон
Хадхуур адаалхай,
Эрзэгэр үһэтэй
Заряа юумэл даа.

Б. НАМСАРАЙН

Цырендулма ДОНДОГ…

ШҮЛЭГҮҮДЭЙ ШЭНЭ НОМ…

САХИЛГААНАЙ САХИЛХА…

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда үхэлөөр алдалһан абгынгаа — Аюшеев Ц… Бадмаевичай нангин дурасхаалда.

Сахилгаанай гэнтэ сахилхые харахадаа,
Саян алда далитай сахали шубуун,
Сагаалхитар далайн уһа дэбин-дэбин
Саагуур ниидэнэ ха гэжэ һаналайб.

Сахилгаанай гэнтэ сахилхые харахадаа,
Саанань огторгойн сад-няд гэхэлээр,
Сагаан һахалтай үбгэднай хура даллан,
Самнана бэшэ аа гү гэжэ һаналайб.

Сахилгаанай гэнтэ сахилхые харахадаа,
Саралсан дайе, алдалһан дархан абгамни
Сансар тэнгэридэ гарашоод, алуурай зэбсэгээр
Салир, анзаһа хэнэ гү гэжэ һаналайб.

АЛЬБИНА ТУХАЙ ШҮЛЭГ…

1.

Алагхан зүрхэндэм мүр сараа үлөөнхэй
Альбина гэжэ угаа бишыхан хөөхэй
Зүүдэндэм ходол үзэгдэжэ ябахань хэбэртэй,
Зүндэмни зула мэтээр бадарха шэнжэтэй.

Энээхэн зохидхон басагаханиие абажа үргэх…
Эхын энэрхы сэдьхэлээр тэнжээхэ гэхэдэм,
Хоритойхон эхэнь угаа ехээр харамнан,
Хонгор нюдэндөө уйдхартай болон харанал.

Хүнэй үриие буляаха аргагүй хадаа
Хүндүүлхэй зүрхэеэ зоной нюдэнһөө нюухадаад,
Албанайнгаа хэрэг бүтээхэ шадалаа гээжэ,
Анха түрүүнээ хооһоор бусахам гээшэ.

Алагхан зүрхэндэм гүнзэгы сараа үлөөнхэй
Альбина гэжэ тохоин шэнээн хөөхэй
Үдэр, һүнигүй һанаан зүрхыем тамалан,
Үнихэн зобоохол, хамаг досоохиием малтан.

2.

Үргөөд Альбиные, гэр соогуур гэшхэлээ һэм,
Үнэрынь самсымни энгэр, ханшыда шэнгээ л…
Наран үхибүүнэй ханиал ямар һанхам!
Нангин дэлхэйн санзай шэнги аятайхан.

Мансыта гэртээ үлэһэн Альбина, өөроо
Манажал хэбтэнэш сохом амтатайхан ноироо
Гэдэһэн дээрэш хэбтүүлхэдэнь, нираглан мүлх…
Гэнэн хонгор эхээ хараад лэ хүхинэ гүш?

Жэлнүүд хойно хойноһоо һубарин үнгэрхэл;
Жэгтэй сэбэр басаган болошоод гэнтэхэн
Үүдыем сэлин орожо өрэбэлшни таниха гүб?
Үндыхыеш али үзэнгүй, нюдэеэ аниха гүб?

Жабарта хайруулхагүй, халуун губида ангахаг…
Жаргалтай басаган болоорой яаха аргагүй.
Мүнөөдөө залуу ябаһан эхэшни хүгшэрхэ:
Мүрыень дааруулангүй, сэдьхэлыень гомдо…
Үр…

БАСНИ — Поликарп ШАБА…

БОРБИЛОО БУХА ХОЁ…

Булай уужам
Бухын дал руу
Борохон зүһэтэ
Борбилоо ниидэн ороод:
— Байраар ядажа,
Баһал зобоод байнаб.
Үбэлэй хүйтэндэ
Үйлэ мааняа үзэбэб.
Ханн нүхэрни хадаа
Хайраа бү орхиниш даа.
Хабар болотор намайе
Хажуудаа байлгыш
даа,—
Гэжэ ехэл уйтайгаар
Гэгэн тооной гуйба ха.
Буха
Булхайн уурлажа,
улайжа,
Солоомон һуури дээрэһээ
Собхорон бодоод,
Хүсэтэ багжагар
Хүзүүгээ матаруулан
Хүлзэжэ,
Жаахан Борбилоо тээшэ
Жада эбэрээ залажа.
Бүдүүн гэгшээр
Бүрхиржэ оробо:
— Һэнгэргүйгөөр
пишаганажа
бай…
Һэе орогүй эндэһ…

Хубидам тусхай …
Хуулита байрамни …

Эгээлэй Буха бэ…
хар…
Эгээн һайн үүлтэ…

— Бүрхирэ, бүр…

Бүдүүн абяатай …
Харша далшниш …

Харин һэшхэл гэ…
шамда огто…
Гэжэ борохон Б…
Гэдэргэдэн шанг…

Украин хэл…
ГУНГА ЧИМИ…
оршу…

ТААБАРИ

Эмгэн буурал эжынгээ
Эльгэн дээрэнь мүндэлжэ,
Хүхэ торгон пулаадаар
Хүүхэн бэеэ мансылаад,
Хамагта хүндэтэй абынгаа
Халуухан аминдань
жэгнэгдэн,
Хани гансаяа хараашалан
Ханша яашаханаа
…
Хуба шарахан …
Харан анин эмнис…
Хүхюухэн хүүхэ…

(У…

М. ДЫШИ…

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ . ПРОГРАММА «Орбита». 09.20—Үхибүүдтэ. «Ангай гүлгэд тухай» (үнгэтэ). 09.50—Забһарлалга. 10.00—«СССР-эй арадай артист Николай Мордвинов». 11.10—Эстрадын концерт. ГДР-һээ дамжуулагдаха (үнгэтэ). 12.00—Шэнэ һонин. 12.10—«Үхибүүдтэ—фильм». «Беглец из Янтарного» (үнгэтэ). 13.20—«Диэло» гэжэ дуунай, инструментальна ансамблиин концерт (үнгэтэ). 13.50 —«Элүүр энхэ байлга»—эрдэм дэлгэрүүлгын дамжуулга (үнгэтэ). 14.20—Хүгжэмэй календарь (үнгэтэ). 14.50—«Хани харилсаан»—тележурнал (үнгэтэ). 15.20—Забһарлалга. 15.30—«Очевидное—невероятное». 16.30—«На том и стоим»—телевизионно зүжэг (1-дэхи хэһэг, үнгэтэ). 18.00—«Время». 18.30—«Музейн выставкын залнуудаар». США-гай музейнүүдэй Баруун Европын, Америкын тоһон шэрэтэ зурагуудай выставкэ. (Хоёрдохи дамжуулга, үнгэтэ). 19.00— — «СССР эй арадай артист Николай Мордвинов». 20.10—Эстрадын концерт ГДР-һээ дамжуулагдаха (үнгэтэ). 21.00—Шэнэ һонин. 21.15—Забһарлалга. 21.25—Кино болгон буулгагдаһан уран зохёолнууд. «Ревизор» (үнгэтэ). 23.30—«Время». 24.00—Футболоор Европын чемпионат. СССР—Чехословаки. Киевһээ дамжуулагдаха (үнгэтэ).

ПРАВДА-БУР…

Нэгэдэхи ху… КПСС-эй ЦК-да, … Министрнүүдэй … «1976 ондо таряа … хүдөө ажахын п… дые бэлэдхэлгые … мэлтэ хэмжээ … тухай» тогтоол. «Зү… горхолоор дүүрэ… Бытыринагай кор… ци. ТАСС-ай … һонин.

Хоёрдохи ху… КПСС-эй Центральна… тедтэ, СССР-эй Мин… дэй Советдэ … «Гектарай хүсэ ар… бди»—Т. Дубковаг… «Түрүүшүүлэй зү… — Б. Чеповскиин …

Гурбадахи ху… «Шалгалта дээрэ»… ботиной статья. А… териал. ТАСС-ай … наһаа абтаһан мэд…

Дүрбэдэхи ху… «Субботын үдэрэй … һан».

Редактор
… Б. ГАРМА…

…дрес, те…

Индекс: 670000. … Удэ, ул. Ленина, … ны: приемная … секретариат — … шественная прие… 2-56-62.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04357. Заказ №